क्षुरधारा

(५२)

क्षुरधाराप्रमितया धिया परमघोरया ।
प्रविचार्यात्मनस्तत्वं ततः स्वपदमाविश ॥ IV 46. 23.

भवदुरुधाराप्रमितया धिया परमधीरया ।
प्रविचार्यात्मनस्तत्वं ततः स्वपदमाविश ॥ IV.46.23.

(१२६)

परिदीर्घासु तन्त्रीषु सुतीक्ष्णासु सितासु च ।
दुरधारोपमानासु चित्तवृत्तिषु तिष्ठ मा ॥ V 58.8.

(१२६)

परिदीर्घासु तन्त्रीषु सुतीक्ष्णासु सितासु च ।
क्षुरधारोपमानासु चित्तवृत्तिषु तिष्ठ मा ।। V. 51. 1.

पथिक

तादृशं तमुपाजग्मुः परिवारसमन्विताः ।
सर्वाः प्रकृतया फुल्लं मार्गद्रुममिवाध्वगाः ।। VI. 45. 42..

भृशमातपते प्यसि नालापं नागरा ददुः ।
मुक्ताजालच्युतायापि कीचकायाध्वगा इव ॥ V. 46. 29.

एक एव बभूवासौ जनमध्यगतो ऽपि सन् ।
अर्थादिगुणनिर्मुक्तः परदेश इवाध्वगः ।। V. 46.28.

एक एव बभूवासौ जनमध्यगतो ऽपि सन् ।
अर्थादिगुणनिर्मुक्तः परदेश इवाध्वगः ।। I. 46. 28.

भृशमातपते प्यस्मै नातापं नागरा ददुः ।
मुक्ताजालच्युतायापि <u>कौचकायाध्वगा इव</u> ॥ V. 46. 29.

अतिविस्मयपातस्थौ ग्रामकं समुपाययौ ।
उल्लंघ्य म्लेच्छनगरमार्यदेशमिवाध्वग: ॥

V. 47. 51.

अतिविस्मयमापन्नस्थौ ग्रामकं समुपाययौ ।
उल्लंघ्य म्लेच्छनगरमार्यदेशमिवाध्वगः ।। IV. 47. 51.

समदृष्टललनालोलवनितो दृशिलाकृतिः ।

रमते नैष भोगेषु पान्थो मरुमहीष्विव ।। V. 74.62

समदृष्टलतालोलवनितो दिशिलाकृतिः ।
रमते नेष भोगेषु पान्थो मराम्महोत्सिवव ।। V. 74.62

सम्पदृष्टलतालोलवनितोऽद्रिशिलाकृतिः ।
रमते नैष भोगेषु पान्थो मरुमहोष्विव ।। V. 74. 62.

इति संचिन्त्य स ध्याने पुनस्तस्थौ दिनानि षट् ।
ततः प्रबोधमापन्नः क्षणागुप्त इवाध्वगः ॥ V. 86.8.

इति संचिन्त्य स ध्याने पुनस्तस्थौ दिनानि षट् ।

ततः प्रबोधमापन्नः क्षणासुप्त इवाध्वगः ।। V.86.8.

गम्यदेशैकनिष्ठस्य यथा पान्थस्य पादयो ।
स्पन्दो विगतसंकल्पस्तथा स्पन्दस्व कर्मसु ।। V. (नि) 1. 15.

गम्यदेशैक निष्ठस्य यथा पान्थस्य पादयो ।
स्पन्दो विगतसंकल्पस्तथा स्पन्दस्व कर्मसु ।। V.(म) 1. 15.

स्मरसायकाः

विवेकिनमसंमूढं प्राज्ञमाशागणोत्थिताः ।
दोषा न परिबाधन्ते सन्नद्धमिव सायकाः ॥ V.12.37.

विवेकिनमसंमूढं प्राज्ञमाशागणोत्थिता: ।
दोषा न परिबाधन्ते सन्नद्धमिव सायका: ।। V. 12.37.

एकबालाङ्गनस्यापि शल्योदारधिया मुने: ।
क्रणाश्: पांसुतां यान्ति मनस: स्मरसायका: ॥ ए. 74. 60

रकबालाड्गनस्यापि ज्ञस्योदारधिया मुने: ।
कणाश: पांसुतां यान्ति मनस: स्मरसायका: ।। V. 74. 60.

एकबालाङ्गनस्यापि ज्ञस्योदारधिया मुनेः ।

कणाशः पांसुतां यान्ति मनसः स्मरसायकाः ॥ V. 74. 60.

तिल में तैल की इच्छा

(१०७)

आमूलान्मनसि दोषो संकल्पस्य कथा च का ।
तिलेष्ववातिदग्धेषु तैलस्य कलना कुतः ॥ V. 77. 43.

(३४६)

पुरकुटी

पुस्निग्धशीतलच्छायां प्रकटां रत्नदीपकैः ।
पुगुप्तां वनदेवीनामन्तः पुरकुटीमिव ।। V. 51. 51

त्रिलोकी भाति तेनेयं जीवस्य पायितात्मनः।
नानोपलम्भभाण्डाढ्या कुटी कठिन
कोटरा ॥

III. 81. 31.

...otes in Lonly.

The word seems to strange when used in

se.

respiration...

tion. Generally it means heat or warmth

सुस्निग्धशीतलच्छायां प्रकटां रत्नदीपकैः ।
सुगुप्तां वनदेवीनामन्तः पुरकुटीमिव ।। V. 51. 51,

स तां विवेश धर्मात्मा गन्धमादनकन्दराम् ।
चित्रभ्रमणसंप्राप्तामलिः पद्मकुटीमिव ।। II. 52. 1.

स तां विवेश धर्मात्मा गन्धमादनकन्दराम् ।
चित्रभ्रमणसंप्राप्तामलिः पद्मकुटीमिव ।। II. 52. 1.

[illegible]

ment Panjab Language

sai Prakash Singh

Sapla Sindhu Ji

clari Language Dept.

ततो दुन्दुभयो नेदुः प्रतिध्वनित-
दिङ्मुखाः।
महाप्रलयसंशान्तौ पुष्करावर्तका इव ॥

III. 38. 12.

सकलशास्त्रविचारविशारद

प्रसृतपुण्यजलैकमहाह्रद ।

भज भृशं विततव्रत संप्रति

प्रसृततां हतकिल्बिष संततिम् ॥ V. 4. 33.

सकलशास्त्रविचारविशारद

प्रसृतपुण्यजलैकमहाह्रद ।

भज भृशं विततव्रत संप्रति

प्रसृततां हतकिल्बिष संततिम् ॥ ५. 4.33.

इदं मे शरधाराणां <u>पुष्करावर्तकोपमम्</u> ।
शार्ङ्गं धनुरहोन्द्रामपिन्द्रकार्मुकसुन्दरम् ।। V. 31. 56.

अथासौ विक्रमन्नेत्रमनः प्राणवपुर्भगौ ।

अर्घोदित इवादित्ये सरः स्फुरितपङ्कजम् ॥ V 39.19.

यथासौ विकसन्नेत्रमनः प्राणवपुर्बभौ ।
अर्घोदित इवादित्ये सरः स्फुरितपङ्कजम् ॥ V. 39 । 9

शुद्धपक्षस्य शुद्धस्य हंसौघः सरसो यथा ।
यस्माद्गुणौघो निर्याति जीवितं तस्य शोभते ।। V. 39.53.

दिनानि कतिचित्तत्र नीत्वा शोकपरीतधीः ।
जहौ स्वदेशं संशुष्कपद्मं सर इवाण्डजः ।। V. 45.23.

(650)

सत्वरं प्रविवेशान्तः पुरमाम्नानपानवम् ।
राजहंस इवावर्षे सोदत्सरसिजं सरः ॥ V 46.19.

अथास्य पुण्डरीकाक्ष: पयोमूर्तिरुपाययौ ।
प्रसादमुत्पन्नश्याम: शरदीव महाह्रद: ।। V. 48.38

[illegible]: [illegible] [illegible]: ||
[illegible] [illegible]: [illegible] ។

अथास्य पुण्डरीकाक्षः पयोमूर्तिरुपाययौ ।
प्रसादमुत्पन्नश्यामः शरदीव महाह्रदः ।। V. 48. 38.

रसायनमया: प्राणास्तच्छरीरमपूरयन् ।
पद्मिनीघा इव सरो वृक्षं मधुरसा इव ।। V. 58.25

कच्चित्परमकल्याण आत्मारामतया तव ।
प्रसादो जायते चित्ते शरदीव सरोम्भसि ।। V. 61. 30.

कच्चित्परमकल्याण आत्मारामतया तव ।
प्रसादो जायते चित्ते शरदीव सरोम्भसि ।। V. 61. 30.

गनेतरेतरापेक्षः <u>सर:</u> पङ्कामलाम्भसाम् ।
यथा राघव संबन्धस्तथा देहेन्द्रियात्मनाम् ॥

। [illegible]

॥ [illegible]

गतैतरैतरापेक्षः सरः पङ्कामलाम्भसाम् ।
यथा राघव संबन्धस्तथा देहैन्द्रियात्मनाम् ॥ V. 72.5

कुम्भकारः और कुम्भ

पुनः कालकुलालेन कृतमूतशरावकम् ।

चक्रमावर्त्यते वेगादजस्रं कल्पनात्मकम् ॥ IV. 47. 80

पुनः कालकुलालेन कृतमूतशरावकम् ।
चक्रमावर्त्यते वेगादजस्रं कल्पनामकम् ॥ IV 47. 80

रूपान्तो अमनस्कारतत्त्वाकारन्क्रियात्मकम् ।
कुम्भकारो घटमिव चेतो हन्ति करोति च ।। V. 48.52

रूपालोकमनस्कारतदाकालक्रियात्मकम् ।
कुम्भकारो घटमिव चेतो हन्ति करोति च ।। V. 48.52.

(658)

सारिता

[illegible]

शरदि हीति सरितो विस्तीर्णे
गगने स्थिते ।
प्रवृत्ताः सुखमागन्तुं सरसः
सरितो यथा ॥
III 38. 13.

रघु० ७।६-८

शिव जी पार्वती के साथ विवाह करने के लिये आते गये हैं।

विशेष काव्यस्थलों के

लग्नातिउल्ला जनस्याति
स्त्रंशः स्तंभि दरपालसात् ।
दु चींलते सादिर स्मेरा दि-
गामिनी सारेतो स्वर्ता ॥

III. 60. 55

le it permits the appearence of the
ronous growth of the stalk. Similarly
rmits the production of the next effect.

दाणादवापतुस्तत्र पुष्पलीलतरंगिणीम् ।
समंगां सरितं साधु सर्वपुष्पमयीमिव ।। IV.14.14.

Is it permits the appearance of the

सर्वा नाड्यस्ततस्तन्वास्तस्याः पूर्णा विरेजिरे ।
सरितः प्रावृषीवाम्बुपूरपूरितकोटराः ॥ IV. 16.12

ຂໍ້ 19: ຄ່າຂໍ້ ...ທີ່ໄດ້ ... ||

सर्वा नाड्यस्ततस्तन्वास्तस्याः पूर्णा विरेजिरे ।
सरितः प्रावृषीवाम्बुपूरपूरितकोटराः ॥ IV. 15.12

तरङ्गितासु कल्लोलजलनोलान्तरासु च ।
शाम्यन्तोष्वय तृष्णासु नदोष्विव घनात्यये ।। IV.22.6.

वहत्स्वसृक्प्रवाहेषु गङ्गापूरेष्विवाम्बरात् ।
दारिम्न वेष्टितदेवीधकृतडक्केडाघनारवे ॥ IV.27.2.

मध्यप्रवाहवहदुल्मुकशूलशैल-

प्रासासिकुन्तशरतोमरमुद्गरौघा ।

गङ्गोपमाम्बुवलितामरमन्दिरेण

सर्वासु दिक्ष्वशनिवर्षनिकर्षणेन ॥ IV. २४. ४

सुरासुराद्रीन्द्रशरीरमुक्तं
रक्तप्रवाहैरभितो भ्रमद्भिः ।
बभार पूर्णं परितो भवो दैः
संध्याकरौघप्रतमङ्ग गङ्गाम् ।। IV 28.18.

मध्यप्रवाहवहदुल्मुकशूलशैल-

प्रासासिकुन्तशरतोमरमुद्गरौघा ।

गङ्गोपमाम्बुवर्त्तामरमन्दिरेण

सर्वासु दिद्वशनिवर्षनिकर्षणेन ॥ IV. 28

मोग्घमासदृढक्खुण्णा जाता गीर्वाणवाहिनी ।
परिदुद्राव वेगेन गङ्गेन हिमवच्च्युता ॥ IV. 34. 19.

देहाद्रौ न भयदद्रा: सरित: प्रसरन्त्यलम् ।
नोत्लसन्ति लसत्पदा: संकल्पोगकलापिन: ।। IV. 35. 60.

इच्छाया: शक्यश्चैतौ गावौ वृषमिवोन्मदम् ।
अनुधावन्ति दोषाय सरित: सागरं यथा ।। IV.42.30

શ્રીગોકુલેશ પ્રભુના ગુણો: વાર્તા સંપૂર્ણ ॥

इक्ष्वाका: शकयश्चेतो गावो वृषमिवोन्मदम् ।
अनुधावन्ति दोषाय सरित: सागरं यथा ॥ IV . 42. 30.

स्वस्वभाववशावेशादन्योन्यपरिघट्टनैः ।
सृष्टयः परिवर्तन्ते तरङ्गिण्या इवोर्मयः ॥ IV. 43, 39.

मुदमेत्य कदाचिच्च स्वयमायाति दीनताम् ।
प्रावृड्वर्षकल्लोलासपूरादिव नदीरयः ।। IV. 52. 28

पुदमेत्य कदाचिच्च स्वयमायाति दीनताम् ।
प्रावृड्वर्षकल्लोलासपूरादिव नदीरयः ॥ IV.52.28.

जगाम परिवारं स्वम् ाकार्थान्स्वगृहं प्रति ।
स्वतोरवृत्तानुगतः सरिदोघ इवार्णवम् ।। V.92.

जगाम परिवारं स्वम् राक्षसेन्द्रगृहं प्रति ।
स्वनोरवृन्दानुगतः सरिदोघ इवार्णवम् ।। V.9.2.

[illegible] 1

[illegible] 11

एताः कुसुमकर्पूरकुङ्कुमाम्बुघटाः स्त्रियः ।
स्नानभूमौ स्थिताः सज्जा नद्यो मूर्तियुता इव ॥ V.10.3.

एताः कुसुमकर्पूरकुङ्कुमाम्बुघटाः स्त्रियः ।
स्नानभूमौ स्थिताः सज्जा नद्यो मूर्तियुता इव ।। V. 10. 3.

धावमानमधोभागे चित्तं प्रत्याहरेद्बलात् ।
प्रत्याहारेण पतितमधो धारीव सेतुना ॥ V.13.30.

धावमानमधो भागे चित्तं प्रत्याहरेद्बलात् ।

प्रत्याहारेण पतितमधो धारीव सेतुना ।। V. 13. 30.

क्षणमुल्लासमायाति क्षणमायाति शून्यताम् ।
जडा विदलयत्याशु तृष्णाप्रावृट्तरङ्गिणी ।। V.15.9.

अनन्ताकुलकल्लोला विवर्तावर्तसंकुला ।
प्रवहत्याशयारण्ये तृष्णान्धानां नदी नृणाम् ।। V.15.14.

[illegible]

असंख्यपुत्रयोर्नैव भवान्नेव सुतस्तयोः ।
सरित्तरङ्गवत्पुत्र गताः पुत्रगणा नृणाम् ।। V.19.32

मन्ये दानमहानद्यः सुरेभकटभित्तिषु ।
प्रवृत्तास्ता भविष्यन्ति शैलसानुष्विवापगाः ।। V 31.16.

मन्ये दानमहानद्यः सुरेभकटभित्तिषु ।
प्रवृत्तास्ता भविष्यन्ति शैलसानुष्विवापगाः ।। V. 31. 16.

नात्मन्यन्तमवाप्नोमि स्वस्थो न्तः स्वदिते स्वयम् ।
क्षीरवारिनिधौ पङ्गुः सरीसृप इव स्फुरन् ।। ए. 34.61.

उपमा

नात्मन्यन्तमवाप्नोपि स्वस्थे न्त: स्वदिते स्वयम् ।

दोरवारिनिधौ पङ्गु: सरीसृप इव स्फुरन् ।। V. 34. 61.

दैत्याभावे सुरश्रेणी निर्जिगीषुपदं गता ।
शममैष्यत्यदृष्टाव्दपटलेषु सरिद्यथा ।। V. 38. 8.

दैत्याभावे सुरश्रेणी निर्जीर्णोषुपदं गता ।
शममेष्यत्यदृष्टाव्दपटलेषु सरिद्यथा ।। V. 38. 8.

ब्रह्मरन्ध्रकृतोत्थाना प्राणशक्तिरथासुरम् ।
शनैराकम्पयामास गङ्गा सर्वमिवार्णवम् ।। V. 39.12.

सर्वार्थनिर्मुक्त निरामयैक-

संविन्मयास्वादमनन्तरूपम् ।

सन्मात्रमास्वादय सर्वसारं

पारं परं प्राप्स्यसि जन्मनद्याः ॥ V. 43. 40.

सा पपाताम्बराद्धारा शैर्षे शारीरभस्मनि ।
रसायनो हरशिरः पतितेव सुरापगा ॥ V. 54. 22.

सा पपाताम्बराद्धारा शैर्षी शारीरभस्मनि ।
रसायनी हरशिरः पतितेव सुरापगा ॥ V. 54. 22.

अन्तः कुण्डलिनीं प्राणाः पूरयामासुरादृताः।
चक्रानुवर्तप्रसृतां पयांसीव सरिद्वराम् ।। V. 54. 26.

अथवा निग्रहं प्राप्तं करोम्येतेन वै विबा ।
वर्तते न प्रजैवेयं विना वारि सरिद्यथा ।।   V. 58. 18.

अथवा निग्रहं प्राप्तं करोम्येतेन वै विना ।
वर्तते न प्रजैवेयं विना वारि धरित्र्यथा ।। V. 58. 18.

यौवनोत्कटकल्लोला वहल्लोलाभिफेनिला ।
परावर्तमहावर्ता याति जीवितदुर्नदी ॥ V.66.29.

यौवनोत्कटकल्लोला वहल्लोलासिफेनिला ।
परावर्तमहावर्ता याति जीवितदुर्नदी ॥ V. 66. 21.

कलाकुलजगत्कार्यकल्लोलाकुलसंकुला ।
क्रियासरिदपर्यन्ता वहत्याकुलकोटरा ॥ V. 66. 30.

संसक्तचित्तमायान्ति सर्वा दुःखपरम्पराः ।
जलकल्लोलवलिता महानद्य इवाम्बुधिम् ॥ V. 68.47.

संसक्तचित्तमायान्ति सर्वा दुःखपरम्पराः ।
जलकल्लोलवलिता <u>महानद्य इ</u>वाम्बुधिम् ।। V. 68.47.

असंसङ्गेन भोगानां सर्वा राम विभूतयः ।
परं विस्तारमायान्ति प्रावृषीव महापगाः ।। V. 68.49.

असंसङ्गेन भोगानां सर्वा राम विभूतय: ।
परं विस्तारमायान्ति प्रावृषीव महापगा: ।। V. 68. 49.

जीवितं गलति क्षिप्रं जलमंजलिना यथा ।

प्रवाह इव वाहिन्या गतं न विनिवर्तते ।। V. (ii) 93.89

मन्दरे मृदुमन्दारमन्दिरे मन्दराभिधाम् ।
आलिङ्गयाप्सरसं सुप्तं सरित्तृणामिवानयत् ।। VI (ii) 1132.1

आसमुद्रं नदीवाहा इव दूरादुपागताः ।
इदं संपादयामासुर्विस्मयाकुलचेतसः ।। V1 (ii) 121·5.

अचेतनं जगन्न्यस्तं चैतन्ये चेतनो भवेत् ।
यथा वै लवणग्रन्थिः समुद्रे सैन्धवो यथा ॥ Vi. 128.31

अचेतनं जगन्न्यस्तं चैतन्ये चेतनी भवेत् ।
यथा वै लवणग्रन्थिः समुद्रे सैन्धवो यथा ।। Vi (ii) 128.31

भूमेरन्तावलोकार्थमप्यद्वेगवर्जितम् ।
प्रवृत्ता न विवर्तन्ते वहनात्सरितो यथा ।। VI (ii) 131.5.

इह चन्द्रोदयेष्वेताश्चन्द्रकान्तकटप्रजाः ।
नद्यो माद्यन्ति वनिताः सेष्टा इव निशागमे ।। VI (ii) 132·3

चरद्भिसामिर्वह्वीभिनाडीभिरभितो वृतम् ।
कुल्याभिः स्थूलतन्वीभिर्बाह्यदेशमिवाखिलम् ।। VI (ii) 137.13.

सपुष्पाः फेनहसनास्तरलातरलेक्षणाः ।

विलासेनाम्बुधिं यान्ति सरितो मत्तयौवनाः ।। ~~145~~. VI (ii) 145.
12.

ततो गरुडवेगेन दृश्यस्य नभसस्तथा ।
अन्तं प्राप्तुं वहन्वेगाज्जातः सरितामिव ।। VI (ii) 155.30

सुगाटवण

स एकान्ते क्वचिज्जातः शून्ये तत्रैव तिष्ठति ।
केशोण्ड्रकमिव व्योम्नि मृगतृष्णेव वा मरौ ॥ Vi(i)112.17

नाकारणं तु यत्कार्यं सदिवाग्रे नुभूयते ।

तद्द्रष्टुर्विभ्रमाद्विद्धि मृगतृष्णाजलोपमम् ॥ V.u. 1 95. 56

किमेतत्स्यादुतान्यत्स्यान्निर्वाणमिति संशयात् ।

नाध्यगच्छदसौ शान्तिं पूर्वां यौवनवानिव ।। VI (ii) 155.4.

न बध्नाति रतिं चेतः स्वदतौ ब्राह्मणो यथा
एवं हृदि सवत्स्य ये स्थिताः कृतबुद्धयः॥

VI (i) 25 = 25

पिता

([illegible])

अनुकम्प्या भविष्यन्ति श्रीमन्तः सर्वे एव ते ।
दृष्टतत्वस्य तुष्टस्य जनाः पितुरिवावनौ ।। V. 58.36

अनुकम्प्या भविष्यन्ति श्रीमन्तः सर्वं एव वै ।
दृष्टान्तवस्य तुष्टस्य जनाः पितुरिवात्मनौ ।। V 58.36

पश्यामलेन्दुरा...

नवनीतशरीरसुन्दरीवल्लित: ।

पितुरुत्संगे कुरुते

जननीनां करीरवारिनिधौ ॥ VI (ii) 115-14

तूप.

स्वैन दौर्भाग्यदैन्येन न यस्माप्युपतिष्ठते ।
वेत्ति नित्यमुदारात्मा त्रैलोक्यमपि यस्तृणम् ॥ IV . 32 . 37.

भीमो भाम्रो दृढ इति नामभिः परिज्ञातृकाः ।
जगत्तृणमिवाशेषं पश्यन्तः पावनाशयाः ॥ IV 34.9

भीमो भागो दृढ इति नामभि: परिताः कृता: ।
जगत्तृणमिवाशेषं पश्यन्त: पावनाशया: ॥ IV 34.9.

गतसकलविकल्पो निर्विकारो भिरामः

सकलमलविलासोपाधिनिर्मुक्त मूर्तिः ।

विगलितसुखमाद्यं तत्सुखं प्राप यस्मिं-

स्तृणमिव जलराशावूह्यते शक्रलक्ष्मीः ॥ V. 55. 24.

चिन्ताचक्रे चिरं बद्धं कुक्रियाचारचञ्चुरम् ।
चेतो भ्रमति सामुद्रे गर्तावर्ते तृणं यथा ॥ V. 66. 33.

तृणावन्नोपकुर्वन्ति यत्र त्रिभुवनश्रियः ।
सा परा निर्वृत्तिः साधो नैराश्यादुपलभ्यते ।। V. 74.45.

दिवसरात्रि

सर्वं दिनमालोकादिरपत्यदायो यथा ।
बाजीवितान्तं नो प्रज्ञा तथा तत्वावलोकनात् ॥ V. 82.14

तुल्यकालोपलम्भात् इत्थं कायातपस्थितिः ।
कैवल्योपलम्भाद्वया स्थितिर्दिवसरात्रिवत् ।। Vi Vi / Bh. 82

जन्माङ्गजो जाङ्कुरवत्तथा दिवसरात्रिवत् ।

स्थितिश्छायातपसमा कैवला सैतयोर्भवेत् ॥ Vici M. M.

[illegible]

[illegible] ॥

(६४६)

वीर

मिलत्पदार्थनीरन्ध्रं सितमच्छं सवायुभिः ।

क्वचित्सौम्यं क्वचित्दुव्यं चौरैरिव पुरं निशि ।। VI (ii) 137.20

मन्दिर

(23)

एतावताथ कालेन सा बभूवातिपावनी।
सूची निजतपस्तापतापितामरमन्दिरा॥
III 74.21.

Yours faithfully,

(Satya Vrat),
Senior Lect

धातुपाटलदुर्वंकान्मर्कटान्नटनोत्कटान् ।
लतावितानसंछन्नसानूपवनमन्दिरान् ॥ IV. 14.9

सुस्तम्भपर्णपानिदृगया स्वात्मानमजरामरम् ।
निष्ठावष्टभ्य घोरात्मा सुस्तम्भमिव मन्दरम् ।। Vi(ii)29.15

(२६४)

आजयम

इत्थं तथोप मानस मनोरथ पदे द्वयं
द्वा कथं पराके ध्वनिते । विनिमीयं वर्णितं
श्रो॥ तं कं भाति हृदयं प्रतिभासमेति
वाक्यं । विलास सदाभि च भरतमानि
दृशमामनन् ॥

...at particular effects pr
they (causes) are present,
effects take place at a pa

तपस्वी

cular effects pr

अहमिन्द्रेण रूपेण त्रिलोकीमखिलामिमाम् ।
पालयामि क्रमप्राप्तां मठिकामिव तापसः ॥ V 34.46.

ular effects ar

अहमिन्द्रेण रूपेण त्रिलोकीमखिलामिमाम् ।
पालयामि क्रमप्राप्तां मठिकामिव तापसः ॥ V. 34.46.

(६७) ~~बुद्~~ बुद्बुद् - Bubbles.

निर्निमित्तोत्थसौप्याप्युद्बुद्दीर्घरिवोत्थितैः ।
स्वनिश्चितैरिति प्रौढा नानाकारा हि रीतयः ॥ IV. 21. 31.

निर्निमित्तोत्थयांम्याम्बुबुद्बुदौघैरिवोत्थितैः ।
स्वनिश्चितैरिति प्रौढा नानाकारा हि रीतयः ॥ V. 21. 3

निर्निमित्तोत्थर्भाम्याम्बुबुद्‌दीर्धिरिवोत्थितैः ।
स्वनिश्चितैरिति प्रौढा नानाकारा हि रीतयः ॥ IV. 21. 31

इति संचिन्त्य दैत्येन्द्रस्तादृशान्दानवारिप्सया ।
माययोत्पादयामास बुद्बुदानिव वारिधिः ॥ (प. 34.7.

अनारतं प्रतिदिशं देशे देशे जले स्थले ।
जायन्ते वा म्रियन्ते वा बुद्बुदा इव वारिणि ॥ IV.43.4.

अनारतं प्रतिदिशं देशे देशे जले स्थले ।
जायन्ते वा म्रियन्ते वा बुद्बुदा इव वारिणि ॥ IV 43.4.

गिलितानीन्दुलदाराणि बुद्बुदानीव वारिणि ।
मां जीवितनिबद्धास्थं विहसिष्यन्ति साधवः ।। V. 9.23.

गिलितानीन्दुलदाणि बुद्बुदानीव वारिणि ।
मां जीवितनिबद्धास्थं विहसिष्यन्ति साधवः ।। V. 9. 23.

विनाशायैव जायन्ते जडा देहेष्वबुद्धयः ।
वनारतोदयाः पापा बुद्बुदा जलधेरिव ।। V.14.16

(૭૩)

साद्रिद्वीपनदीशानां वनभूग्रामपूर्दिशाम् ।
कम्पं भयोन्मुखाङ्गानां बुद्बुदानामिवार्णवे ॥V।(ii)145.38.

नहि:

चित्राधिकार कुशलो ।विचित्रा ।विकृताभिधाः।
यथा याति नरः ऊर्ध्ववशाद्याति तथा मनः॥

III 96. 44.

.y any other person who becomes an
1 account of his silliness, misbehaviour
: also called याप्य याप्यो वैयाकरण
(35) n औपमिक प्रयोग, usage based on similarity

अविवाहो स्मि जानामि न स्वरूपमपि स्त्रियः।
दुष्टायाः क्षोभकारिण्या मदिराया इव द्विजः ॥ I.47.11.

अतिविस्मयमानस्थौ ग्रामकं समुपाययौ ।

उल्लंघ्य पौण्ड्रनगरमार्यदेशमिवाध्वग: ।। V. 47. 51.

चिरमालोकयामास स तदात्मगृहं जवात् ।
प्राक्तनं शुष्कशवतां यातं देहमिवात्मवान् ।। V. 47. 50.

विनोलविहगैः स्कन्धैः कुलायकुलसंकुलैः ।
वलितं भूतलं लोके पूर्णैर्जनपदैरिव ॥ वि. 49.17.

अकर्तृ कुर्वदप्येतच्चेतः प्रतनुवासनम् ।

दूरं गतमना जन्तुः कथासंश्रवणे यथा ।। V.56.13.

कान्तागीतगिरां राम तरुणी भाजनं यथा ।
प्रश्नानामुत्तमोक्तीनां पुण्यकृद्भाजनं तथा ।। IV. 57.10

[illegible] ||

[illegible] |

अकर्तृ कुर्वदप्येतच्चेतः प्रतनुवासनम् ।
दूरं गतमना जन्तुः कथासंश्रवणे यथा ॥ V. 56.13

स्वर्गस्था नरकं यान्ति नारकाश्च त्रिविष्टपम् ।
योनेर्योन्यन्तरं यान्ति द्वीपाद्द्वीपान्तरं जनाः ॥ V.18.52

अविवाहोऽस्मि जानामि न स्वरूपमपि स्त्रियः।
दुष्टायाः कोपकारिण्या मदिराया इव द्विजः ॥ ब. 47.11

अन्तः शीतलतायां तु लब्धायां शीतलं जगत् ।
विज्वराणामिव नृणां भवत्याजोविक्तस्थितेः ॥ V. 56. 33.

ततो विश्लिष्टपूतौघो देहं संप्रति पश्यति ।
वायुस्कन्धगतो जन्तुर्वसुधामण्डलं यथा ॥ V. 72.20.

ततो विश्लिष्टभूतौघो देहं संप्रति पश्यति ।
वायुस्कन्धगतो जन्तुर्वसुधामण्डलं यथा ॥ V. 72. 20

विज्ञातायामविद्यायां कः पुनः परिमज्जति ।
परिज्ञाय श्वपाकानां यात्रां कः प्रेक्षते द्विजः ।। प. 74.77.

विज्ञातायामविद्यायां कः पुनः परिमज्जति ।
परिज्ञाय श्वपाकानां यात्रां कः प्रेक्षते द्विजः ।। V. 74. 77

तदहं हृदयं जन्तोराविशं विषमान्तरम् ।
नरों वयवसंबाधं नरवृन्दमिवाधिकः ।। VI (ii) 137.22.

प्रोहित

आकाशकोशविशदाशय दृश्यजातं
मौनात्म तिष्ठति शिलाघनमेव शान्तम् ।
यन्नाम तस्य जगदित्यभिधां विधाय
स्वात्मैव मोहित इवायमहो नु माया ॥

Vi(ii)125.74.

[illegible] সুখিত

इच्कानिरासरहिते गते साघो: दाणो पि च ।

दस्तुभिर्मुषितस्येव युक्तमाक्रन्दितुं चिरम् ।। V.(टि) 36.42

वन्दयास्तीत नाथेन्

इदं नष्टमिदं युक्तमिति मोहप्रमादृते ।
अन्यतथा न पश्यामि बन्ध्यास्त्रोतनयं यथा ॥ VI (i) 55. 11.

॥ गि२॥

....

Signature.... ....

Paper Setter.... ....Paper.................

..........................Examination, 195 .

ताम्राग्नी संततिं मत्तामाचचामाम्बुसंततिः।
भुवनव्यापिनी संध्या भाशु <u>कृष्णेव</u> <u>यामिनी</u>॥

III. 48. 66

...cal scientist and economist of India
...ed with crops rich ...

श। शाभाम्बुमयी भाया तेन यामेव
भास्वता।
ये भूतास्ते भूता एव बभूवुः
शोभिता भुवः॥

III. 48. 7।.

Avanti Varma(A.D.855-
minister Suyya excav
constructed many dam
danger of floods and
(Rajatarangini, IV,1

उद्गुः पङ्क्तयोऽब्दानां यागिन्य इव
संचिताः ।
तमालविपिनोड्डीनसंरम्भादम्बुमन्थराः

III . 48 . 7 6.

and magnitude
Dashakumaracharita.
they are now.

Agriculture in
upon irrigation works
supplement the

भर्तुर्वदनके न्यस्तदृष्टिमिष्टविचेष्टि-
ताम् ।
किंचित्प्रम्लानवदनाँ म्लान चन्द्रां
इव निशामिव ॥

III. 57. 8.

work or only
catalogue is
r any other
added to your
published.

know whether
. or not.

reply.

ithfully,

at)

महाबलाग्निनयना रोदोरन्ध्रार्धपूरणी ।
नीलाम्बरधरा कृष्णा देहबद्धेव यामिनी ॥

III. 68. 4.

20. Scientists a thinking, ve
Hindu University Youth Fo

21. Writing in Old India Dee

एतस्मिन्नन्तरे तत्र । किरातजनमण्डले
हस्तहार्यतमःपिण्डा बभूवासितयामिनी ॥

III: 77.1.

दो अश्विन देवताओं,

मधु भर दी, जिससे

निश्चय

उत्पन्न करने की प्रा

अन्धकारमयी मूका जाड्यजर्जरितान्तरा ।
तनुत्वमेति संसारवासनेवोदये दापा ।। IV. 22.12

कदाशाकौशिकीकोणां जाड्यजीर्णहृदम्बुजा ।
दायमेष्यति कृष्णीयं कदा मे दोषयामिनी ।। V. 51. 32.

कदाशाकौशिकोकोणा जाड्यजीर्णहृदम्बुजा ।
8 दायमेष्यति कृष्णोऽयं कदा मे दोषयामिनी ॥ V 51.32

मेघमालामिव मरुद्याली नीलाञ्जिनीमिव ।
यामिनीमिव तीक्ष्णांशुस्तामप्याशु लुलाव सः ।। V.54.48.

प्राप्ते चिद्भासुरालोके प्रकाशिणा ज्ञानयामिनो ।
शेमुषी परमानन्दमागता ज्ञस्य राजते ।। I. 64. 15.

प्राप्ते चिद्भानुरालोके प्रकीर्णा ज्ञानयामिनी ।
शेमुषी परमानन्दमागता ज्ञस्य राजते ।। II. 64.15.

प्राप्ते विद्यापुराणार्के प्रक्षीणाऽज्ञानयामिनी ।
शेमुषी परमानन्दमागता यस्य राजते ॥ V. 64.15.

समाधाय क्षणं पश्य प्रत्यगात्मानमात्मना ।
इयं विभातु सा व्यक्तं प्राग्बुद्धिरजनी तव ।। V.i.127.37,

VI (i) 7-17

चिन्ता निशा चोपहता विवेकेन्दुदर्पं विना।
...मस्येव निरालोका याति यौवनयामिनी॥

VI (i) 7-17

which relates things together in r
es and thus enables a percipient, a
some things as old and of others a
another.

मणि (Gems)

(75)

अनन्तविश्रान्तितदे पदे विश्रान्तमात्मनि ।
प्रतिबिम्बमगृह्णान्तं सितं मणिमिवास्थितम् ।। IV.14.22.

वश्रान्तितदे पदे विश्रान्तमात्मनि ।
म्बमगृहणान्तं सितं पणिमिवास्थितम् ॥ IV.14.22

अनन्तविश्रान्तिमदे पदे विश्रान्तमात्मनि ।

प्रतिबिम्बमगृह्णानं स्थितं मणिमिवाश्मनि ॥ IV.14.22

शुद्धस्य प्रतिभासो हि सत्यो भवति चेतसः ।
प्रमार्जनादिव मणेर्मलिनस्येह युक्तितः ॥ IV. 17. 20.

शुद्धस्य प्रतिभासो हि सत्यो भवति चेतसः ।
प्रमार्जनादिव मणेर्मलिनस्येह युक्तितः ।। LV. 17. 20.

शुद्धस्य मनसः कायशास्त्रवैराग्यबुद्धिभिः ।
अभिजातोपलक्ष्यैव जगतस्यैति विद्युतिः ॥ IV. 35. 44.

विस्तारितं सुसुमतां स्फारितं स्फटिकाकृतिम् ।
उपैति हृत्सरः स्वच्छं नीरजोम्बुजकोशकम् ।। IV. 35. 66.

सुस्थितेवास्थितेवान्त: प्रतिमास्ति मणौ यथा ।
न सत्यभूता नासत्या तथेयं सृष्टिरात्मनि ।। IV. 36. 4.

सुस्थितेवास्थितेवान्तः पतिमास्ति मणौ यथा ।
न सत्यभूता नासत्या तथेयं सृष्टिरात्मनि ॥ IV. 36. 4.

उवाच वचनं घोरं कुमाराभिमतं वरम् ।
गृहाण स्थापितं साधो कोशाकाशान्मणिं यथा ।। IV.48.38

यस्यानुशासनं सर्वे भुवनेष्वपि नायकाः ।
शिरोभिर्धारयन्त्युच्चैश्<u>चूडामणिमिवार्थिनः</u> ॥ IV.52.6.

अस्यानुशासनं सर्वे भुवनेष्वपि नायकाः ।
शिरोभिर्धारयन्त्युच्चैश्चडामणिमिवार्थिनः ॥ (IV 52.6

न केचन जगद्भावास्तत्वज्ञं रञ्जयन्त्यमी ।
प्राक्तनप्रतिबिम्बश्री रत्नं कुम्भगतं यथा ।। IV.57.57.

तत्रस्थेषु तथान्येषु तदा मुनिषु राजसु ।
सुधीतचित्तरत्नेषु प्रोल्लसत्स्विव चेतसा ॥ V.1.13.

तदतीतमदो नात्मन्सर्वमन्तः कृतं मया ।
रम्यं पुण्यं पवित्रं च रत्नवृन्दमिवान्वितम् ।। V. 4. 28.

यथा मणिर्दर्दात्यात्मच्छायाः स्वयमकारणम् ।
तेजोमयोस्तथैवायमात्मा सृष्टेः प्रयच्छति ॥ V. 5. 37.

भाजनं त्वं विविक्तानां वचसां शुद्धिशालिनाम् ।
विविक्तहृदयः कण्ठे मुक्तानामिव राघव ।। VI. 4. 23.

जागतानां पदार्थानामदृष्टात्मतनुस्तनुः ।
हृत्स्थो सि हारमुक्तानामेकस्तन्तुरिवाततः ॥ V.18 44.

प्रतिबिम्बे न दृश्यन्ते स्वात्मबिम्बगतैरपि ।

यथा दर्पणरत्नाद्यास्तथा कार्यैं महाधियः ।। V. 20.42.

बभूवावातदोपाभो बलिः प्राप्तमहापदः ।
उपशान्तमनास्तत्र रत्नवातायने बलिः ।।

त्वयि सर्वमिदं प्रोतं जगत्स्थावरजंगमम् ।
बोधे नित्योदिते शुद्धे सूत्रे मणिगणा यथा ॥ VI. 29. 47.

प्रह्लादनामा बलवान्प्रधानात्मा बभूव ह ।

तेषां मध्ये महार्हाणां मणीनामिव कौस्तुभः ।। V. 30.7. 7.

प्रह्लादनामा बलवान्प्रधानात्मा बभूव ह ।
तेषां मध्ये महार्हाणां मणीनामिव कौस्तुभः ॥ V-30.7.

न विशश्राम चेतोऽस्य भोगरोगानुरञ्जने ।
मुक्ताफलमसंश्लिष्टं मुक्ताफल इवामले ।। V. 33.13

सुस्थितेवास्थितेवान्तः प्रतिभास्ति मणौ यथा ।
न सत्यभूता नासत्या तथेयं सृष्टिरात्मनि ॥ IV 36.4.

पुरव्यं कारणमात्मैव परमात्मावलोकने ।
अगाधे पतितं रत्नं रत्नेनैवावलोक्यते ।। V. 50. 27

पुष्पप्रकरसंक्रान्तां मृदुशाड्वलकोमलाम् ।
ज्योतिरसाश्मसंप्रोतैः कृतां मरकतैरिव ।। V. 51. 50.

वासनैवेह भवतां हेतुरेकत्र बन्धने ।

रज्जुः शन्याशयप्रोता मुक्तानामाततता यथा ॥ V. 52. 66.

बाह्यस्पर्शानिशेषेण जहौ दूरे स घोरघो: ।
सहसा कुण्डकच्छन्नो मणिर्दूरत्विषो यथा ।। V. 54. 35.

बाह्यस्पर्शनिशेषेण जहौ दूरे स घोरघोः ।

सहसा कुण्डकच्छन्नो मणिर्दूरत्विषो यथा ।। V . 54 . ~~36~~ 35.

भग्नस्फटिकवद्विद्धि मनः सक्तमपावनम् ।   V. 67.32.

अभग्नस्फटिकाभासमसक्तं विद्धि मे मनः ॥

चित्तमात्मत्वमायातं सुखदु:खातुर जनम् ।
नोपैति रङ्गसंयुक्तो मसृणः स्फटिको यथा ।। V.70.6

यथा चरन्ति विविधैर्मणिरत्नैर्महोर्मयः ।

निरस्तवासनाश्चित्तव्यवहारैस्तथोत्तमाः ॥ V. 72.25.

अवच्छेदविचाराभ्यामभित: खण्डशो गतम् ।
पाषाणं च मणिं चैव संधातुं कस्य शक्तता ।।

IX 74.76

सर्व दैवाविना शात्म कुम्भानां गतानं यथा।

यथा मणेरयः स्पन्दे अयस्कान्तस्य
कर्तृता ॥

VI (i) 9 - 31

e that Ātmans which have also special
n never affect or be affected by things,
ial relation with the latter ; and this
that, being all-pervading enti...

तेषां मध्ये स्थित: श्रीमान्गुम्बुण्ड: प्रोन्नताकृति: ॥

मध्ये च काचखण्डानामिन्द्रनील इवोन्नत: ।

e that Ātmans which have also special
n never affect or be affected by things,
ial relation with the latter ; and this
that, being all-pervading entit

तेषां मध्ये स्थितः श्रीनागकुण्डः प्रोन्नताकृतिः ॥

मध्ये च काचखण्डानामिन्द्रनील इवोन्नतः ।

तद्ब्रह्माण्डकवाटं तु तृणं तृणमणिर्यथा ।
धत्ते वारि स्वभावेन नित्यं कल्पकरत्नवत् ।।

Vi(ii) 128.8

तद्ब्रह्माण्डकवाटं तु तूर्णं तृणमणिर्यथा ।
धत्ते वारि स्वभावेन नित्यं कल्पकरत्नवत् ॥ VI (ii) 128. 8.

सौवर्ण नगर

योग मन्त्र

दाब

मनस्त्वात्मसंपन्नं नाघः समनुधावति ।
योगमन्त्रतपःसिद्धः पुरुषः खादिवावनिम् ॥ V. 71. 11.

सर्वसत्वात्मसंपन्नं राघः समनुधावति ।
योगमन्त्रतपःसिद्धः पुरुषः सादिवावनिम् ।। ए. 71.11.

(৮৩)

ইন্দ্রজাল

(आकाश में) इन्द्रधनुष की उपमा

इन्द्रजालमिदं विद्धि मायारचितपंजरम् ।
मनोमननिर्माणं न सन्नासदिव स्थितम् ।। IV 45.20

असत्या चित्तकल्पना इन्द्रजाललता इव ।
विज्ञानमात्रमेवेह बालमङ्गं विजृम्भितम् ।। V. 82. 47.

असत्या चित्तकलना इन्द्रजाललता इव ।

विज्ञानमात्रमेवेह बाह्यमङ्गं विजृम्भितम् ॥ VI · ८२ · ५७ ·

शक्रचापे यथा भान्ति नानावर्णा नभोऽङ्गणे ।
तथा शून्यात्मका एवब्रह्माण्डपरमाणवः ॥ VI (ii) 125. 66.

ईशावास्य-यजु:

(१०५)

अविचारवशादेष हृदयस्थोऽपि चेतनः ।।
न ज्ञायते चिरादृष्टो दृष्टबन्धुरिवागतः ।। V. 35.15.

यह

(१८)

अनेनो क मनु केन ममैतन्मोहघातिना ।
दृश्यपूर्वपरज्ञेन यज्ञेनेवामूर्तिना ॥ VI (ii) 150.4

वासना

ततो निमेषमात्रेण प्रशेमुर्मृगतृष्णिकाः

परबोधरसापूरैर्यथा संसारवासनाः ॥ २७

III. 48. 83.

ers, lakes, springs and so on. North
with many rivers and experiences
the Central and North-Western India
red by rivers and rainfall. There
es to play. People arrange

अभ्युत्थितं सत्फलसंदायाय(

लसन्मुखासद्विगतडित्प्रकाशम् ।

वर्धन्नमासासारमनर्थसार्थ-

मान्दोक्तिं वासनवात्ययान्तः ।। V. 50.78

पतदुच्चविभ्रान्तमृदङ्गोपहितघुंघुमा ।
मुकुटोद्दामविद्योतशक्रचापीकृताम्बरा ॥ V. 1. 25.

अभ्युत्थितं सत्फलसंदायायाः

लसन्मुखासङ्गितडित्प्रकाशम् ।

वर्षान्तमासारमनर्थसार्थ-

मान्दोलितं वासनबात्ययान्तः ॥ V. 50.78.

अलातविधुतो धुन्वन्पूताङ्गारोग्रमण्डली: ।
धूमान्धकारै: स्थगयन्म्लानमूर्ध्वंदिशोमुखम् ।। V.(ii) 141.7

संसारविषमासाद्य विद्युत्संपातचंचलम् ।
सत्कारस्त्रसाधुसंपर्कैः कर्दमात्सारमुद्धरेत् ।।VI (ii) 162. 22.

व्यवहारार्थमुत्पन्ना व्यतिरिक्ता च नात्मन: ।
अनेन व्यवहारेण विनैता: शास्त्रदृष्टय: ।। IV. 41. 28.

निर्यान्त्यविरतं तस्मात्परस्माज्जोवराशयः ।
अनिर्देश्या: स्वसंवेद्यास्तत्रैवाशु स्फुरन्ति च ।। IV. 43. 41.

सुमेरुकर्णिकाकान्ता सह्यकेसरशालिनी ।
पूर्णा स्फीतोदरी देति रोदसी नलिनी पुनः ॥ IV 47.73.

सुमेरुकर्णिकाकान्ता सह्यकेसरशालिनी ।
पूर्णा स्फीतोदरोदेति रोदसी नलिनी पुनः ।। IV. 47. 73.

घृतप्रफुल्लपादिमन्यः सुगन्धिमुरवमारुताः ।

नौ लघुघुमकाकत्यौ निर्मकरारावनूपुराः ॥ IV. 50. 7.

प्रातः प्रतनुतां याते पुष्पर्द्धिघनजालके ।
स्वर्गाङ्गनाङ्गभोगार्थे तारकानिकरे शनैः ॥ IV 53.54.

[illegible] ॥

[illegible] ।

तन्मात्रैक्यप्रणालेन चित्राः सर्गजलाशयाः ।
परस्परं संमिलन्ति घनतां यान्ति चाभितः ॥ IV. 18. 4.

।

वत्रोपविश्य मृदुनि नवपल्लवविष्टरे।

दारणमालोकितास्तेन दिशः कौतुकच बलम् ।। IV. 50.4

प्रात: प्रतनुतां याते पुष्पद्भिंघनजालकै ।
स्वर्गाद्गनाद्गमोगाभे तारकानिकरै शनै: ।। LV. 55. 34.

यथा स्पर्शेन पवन: सत्तामायाति नो गिरा ।

तथेच्छातानवेनैव विवेको स्य विबुध्यते ।। IV. 18. 68.

तत्पदं साधकः प्राप्य दृश्यदृष्टिमिमां पुनः ।
नायान्ति खदिरोद्यानं नव्यचैत्ररथा इव ॥ V 54.71.

अनानन्दमुखं श्यामं शरीरं श्रीविवर्जितम् ।
दग्धं स्थलमिवैनं ते बह्वमन्यन्त नाकुला: ॥

V. 46.24.

[illegible]

known. Cf. also

KORATA-- A technical f

Dravidian appea

of the Kanarese

सौभाग्यनन्दनोद्यानं विद्रुतव्याधि-
वेदनम्।
सवसन्तं वनामिव फुल्लं प्रात-
रिवाम्बुजम्॥

III ५१. ३.

[illegible]

क्नात् प्राग् ईक्क्प्रकाशो यन्निरेषा आसीत् ।
पटं तु विभाति बालार्क इवोत्क्लगद्धा ॥ १०२ ॥

वासा यतो विशेषेण विभूषितो नः ।
य दधामुष्मै यतये कथं न ? ॥ १०३ ॥

एवं ददृशतुः प्राप्ते मन्दिरं सुन्दरोदरम् ।
कीर्णं पुष्पोपहारेण वसन्तमिव शीतलम् ॥

III. 56. 46.

एतद्वं प्रयत्नोऽसौ

ar, Delhi-6.

er 10th,1957.

ical edition of the
by Haradatta. I
of the work, If so

तावज्जन्म वसन्तेषु संसृतिव्रततीतश्चिरम्
विकसत्युदितो यावन्न बोधो मूलकाषकृत्॥
॥१॥ ४१. १०.

हैंजबकि कुछ को कोशि

संज्ञा देते हैं । इनमें से प्र

औचित्य शब्द की निष्प

अर्थ अत्यन्त व्यापक है औ

आ जाते हैं, जो श्रोता

लिए हितकारी होते हैं ।

चिदणोरन्तरे सन्ति समग्रानुभवार्णवः
यथा मधुरसस्यान्तः पुष्पपत्रफलश्रियः॥

III. 81. 35.

Also give

उद्यान्ते चिदणोरेते समग्रानुभवार्णवः ।
मधुमासरसाच्चित्रा इव खण्डपरम्पराः ॥
III . 81 . 36.

Kriyabhedat tathaikasm

चिन्मात्रानुनयेनेदं जगत्सन्नपि जीवति ।
वसन्त रसबोधेन विचित्रेव वनावली ॥

III - 81.43.

not exist before originat
originations, it being no
there being no division i
it has been produced and

चित्रसत्तैवमारिवलं स्वतो जगादेवोदितम् ।
मधुमासरसोल्लासाचित्रो हि वनखण्डकः ॥

III. 81. 44.

चर्चा मैं रस औचित के

है :—

औचित्य

रसौचि

प्रत्येकमुदितं विश्वमेवमेव पुंधव हि ।
वनगुल्मकरूपेण वसन्तंकरसो यथा ॥ IV. 17. 15.

प्रत्येकमुदितं विश्वमेवमेव पुथेव हि ।
वनगुल्मकरूपेण वसन्तीकरसो यथा ।। IV.17.15.

तेनाराजत पुत्रेण हिरण्यकशिपुर्भृशम् ।
सर्वसौन्दर्ययुक्तेन वसन्तेनेव वत्सरः ।। V. 30. 8.

स्मृतस्वरूपो थ पदमुद्दध्रे स जलान्तरात् ।
शिशिरान्ते प्रवृत्तास्यं सरोजमिव माधवः ॥ V. 47. 5.

स्मृतस्वरूपो थ पदमुद्दध्रे स जलान्तरात् ।
शिशिरान्ते प्रवृत्ताख्यं सरोजमिव माधवः ॥ V. 47. 5.

स्मृतस्वरूपो थ पदमुद्दध्रे स जलान्तरात् ।
शिशिरान्ते प्रवृत्तास्यं सरोजमिव माधवः ।।

VI. 47. 5.

कामो धर्मार्थयो: सार: कामसारा: सुयोषित: ।
वसन्ता इव न जर्या: स्वर्ग एव भवन्ति ता: ।। V 54.82.

कामो धर्मार्थयो: सार: कामसारा: सुयोषित: ।
वसन्त इव च जयं: स्वर्ग एव भवन्ति ता: ।। V 54.82.

बलं बुद्धिश्च तेजश्च दृष्टतत्वस्य वर्धते ।
सवसन्तस्य वृक्षस्य सौन्दर्याद्या गुणा इव ।। IV. 16. 20

निरीक्ष्य स्वस्वभावेन वसन्तेन यथाङ्कुरं।
तन्यते तद्देवेयं जगल्लक्ष्मीश्चिदात्मना॥

6·30·32.

ajatarangini v.62-71), the sta
dams. As for draught, the ancien
revention is better than cure.
eferences to cases of draughts
hould be grown where there are
the cultivators have to depend

अन्तःपुर

[illegible] where there are

संचरत्पक्षि बहुलं जनमन्थरकोटरम् ।
सर्वासां वनदेवीनामन्तः पुरमिवोत्तमम् ।। IV.49.20

संचरत्पदिकाबहुलं जनमन्थरकोटरम् ।
सर्वासां वनदेवीनामन्तः पुरमिवोत्तमम् ।। (IV 49.20

मानवीय उपमान

~~मन (उपमान)~~

नारी (४५)

नीलपत्त्रवसना: पुष्पपूरावतंसिका: ।
गृहीतसागरापूर्णकलशा: पुरुभूषणा: ॥ ली 50. 6.

आर्यता दृढता मैत्री सौम्यता करुणा ज्ञता ।
समाश्रयन्ति तं नित्यमन्तः पुरमिवाङ्गनाः ॥ V. 6. 9.

आर्यता दृढता मैत्री सौम्यता करुणा ज्ञता ।
समाश्रयन्ति तं नित्यमन्तः पुरमिवाङ्गनाः ॥ V. 6. 9.

नीलोत्पलाभिनयनाः परमप्रेमभूषणाः ।
हासायैव विलासिन्यः क्षणमद्विगतया स्थिताः ॥ V २.५३

व्यामोहमदिरामत्तां लुठितां विषयावटे ।
आत्मावेदनसंसुप्तां कलनामेव बोधयेत् ।। V. 13. 60

तमसी श्वपचो नागं कौतुकोद्धुरया दृशा ।
चिरमालोकयामास स्पन्दयुक्ताचलोपमम् ।। VI. 45. 30.

तमसी श्वपचो नागं कौतुकोद्धुरया दृशा ।
चिरमालोकयामास स्पन्दयुक्तावलोपमम् ।। V. 45. 30.

एतयोरेकसंस्थाने धृतिरित्येव या कथा ।
सा व्योम्न्यया स्त्रिया मुक्ता धरेति कथया समा ॥ V.53.5

नित्योदिताः समाः स्वस्थाः सुन्दर्यः सुभगोदयाः ।

ममैकात्मपतेर्नित्यं कान्ता हृदयवल्लभाः ॥ V. 53. 80.

अस्मिन्नवसरे प्राणाश्चेतनामृतमध्यगाः ।
व्योम्नि शीतलतामीयुर्हिमसंस्पर्शसुन्दरीम् ।।   V. 54. 18

विज्ञाता सत्यरूपाद्ग नाशं याति पलायते ।
विप्रमध्यात्परिज्ञाता यथा चाण्डालकन्यका ॥ V. 74. 19.

विज्ञाता सत्यरूपाद्ग नाशं याति पलायते ।
विप्रमध्यात्परिज्ञाता यथा चाण्डालकन्यका ।। V.75.19.

परव्यसनिनो नारी व्यग्रापि गृहकर्मणि ।
तदेवास्वादयत्यन्तः परसङ्गरसायनम् ।। V. 74.83

अन्धकार

ħ)

उदीर्यमाण एवाऽभिमन्त्रराजेऽस्त्रराजयः।
राक्षसानां प्रशेमुस्ता अन्धकार इवोदये॥

III. 48. 54.

शिबैरपस्थं नृपति : कु
युवा वपुष्यानहिपार

धूमाम्बुदभराच्छन्ना बभूवुः सकला
दिशः।

गगने प्रोतपातालतिमिराकुलिता इव ॥

III. 48. 57.

समुद्दिश्य स्तद् युक्तियुक्तं वचनं न मेने ।
एव जडो न योषाभिरीतं विमुग्ध: ॥ ३३ ॥

नै श्रीबुद्धदेवान्तिकमप्रबुद्धम् ।
गतांस्तान् दृष्ट्वैव गिरिज: स्वयमेवमाख्यत् ॥ ३४ ॥

सन्ध्यायामथ भीत्येव दिवसः श्यामतां ययौ ।
पिशाचा भुवनं वृः जग्मुरन्धकारभरा इव ॥

III. 49. 13.

-

e rainfall and inundation causing crop
tanks and reservoirs were built in
rplus waters of the rivers. And where-
n the tanks

केवलं रुधिरस्नातं नागो जलाभिवात्यजत् ।
वद्देशलीला तं दृष्ट्वा भग्नं तमद्रुवेन्दुना ॥

III. 50.31.

e of the best methods to settle the
s as effective today as it was
But it is not always easy to settle
ds unless some inducmenets or extra
o them. In ancient India kings used

ते वियुक्ता भविष्यन्ति मुक्तये लब्धबुद्धयः ।
रजः सत्वतमांसीव भेदं प्राप्य यदृच्छया ।। IV. 32.10

यस्तस्योत्तरणोपायस्तन्मे ब्रूहि सुनिश्चितम् ।
हार्दं तमस्त्वयार्केण राघवाणां विनाश्यते ।। V.5.13.

तावत्संसारतिमिरं सेन्दुनापि सवह्निना ।
अर्कद्वादशकेनापि मनागपि न भियते ॥ V. 5. 28

संप्रबुद्धे हि मनसि सा विवेचयति स्थितिम् ।
नैशप्रकाशोदय इव तमो हृदि पलायते ।। V 5. 29.

सुखदु:खक्रम: प्राप्य भवन्तं परिनश्यति ।
प्राकाश्यमासाद्य यथा तमस्तेजो थवा हिमम् ।। V. 36. 64. 6

लब्धात्मानो विनश्यन्ति संबन्धक्षण एव ते ।
ते तमांसीव दीपस्य दृष्टा एव व्रजन्त्यलम् ।। V. 36.66

असम्यक्प्रेक्षणान्मोहश्चैत: सतां गृहीतवत् ।
संमोहबीजकणिकां तमो कौदिव दृश्यते ।। V. ७।.५५.

वयमज्ञातवन्तस्त्वां पौरुषेणाशु मृतं भवत् ।
मृतमस्माकमप्यापि दीपानां तिमिरं यथा ॥ V. 80. 22

योगतत्त्वाविचारेणे यदैवोपशमं गतः ।

तदैवमस्तमज्ञानमान्ध्यं ध्वान्तक्षपादिव ॥

VI (i) 4 – 3

तादृ
यथा कीदृशावस्त्वेति याव द्विकल्प्यते ।

अविद्या क्षीयते तावद्यालोकेनान्धता यथा ॥

VI (i) 10-33.

relations which are te

It must be conceiv

to be dependent for it

यथा यथान्धकारेण प्रेक्ष्यमाणं प्रणश्यति ।
किमप्यदृगाम्प्रवश्रामं तथेदं विश्वमात्मनि ॥ V (ii) 101.19.

यथा यथान्धकारेण प्रेक्ष्यमाणं प्रणश्यति ।
किमप्युद्गताभ्रवभ्रामं तथेदं विश्वमात्मनि ॥ Vi (ii) 101.19.

यावद्रूपं तुरीयस्य किंचनापि न लभ्यते ।
सम्यग्बोधादृते शुद्धात्प्रकाशस्तमसो यथा ।। VI (ii) 137.57

बाला

परमां शान्तिमागत्य गतसंसारसंभ्रमा ।
बालेव लब्धदयिता कंचित्प्राप्स्यति नौ मतिः ।। 5.2.23.

परमां शान्तिमागत्य गतसंसारसंभ्रमा ।
बालैव लब्धदयिता कंचित्पाप्स्यति नो मतिः ।। ए.2.23.

बालालोकपरिम्लानां कोमलाशब्दमारुताम् ।
पंजरीजटिलोपेतां बालां मालावतीमिव ॥

चारा'.

मौगाभ्रमालावल्यां धौवलाकामिमां कथम् ।

पृथक्करोमि पयसो धारां हंस इवाम्भसः ।। V. 2.20.

अकृत्रिमपविरोधस्थौ यत्र संघटितावुभौ ।
धारा इव पतन्त्यैव तत्रानर्थपरम्परा: ।। V 53. 54.

पतन्त्यहमहमिकाविहितान्योन्यचिन्तिताः ।
कुतो पि दुःखावल्यो धारा आसारगा इव ।। V. 83.7.

पतन्त्यहमहमिकाविहितान्योन्यचिन्तताः ।
कुतो पि दुःखावन्यो धारा आसारगा इव ।। V. 83.7.

अशङ्कितनभः क्रोशपतिताकुलपूरवत् ।

नापतन्ति विकल्पौघाश्चिरं वैकल्यकारिणः ।। V. 83. 17.

रुपये सर्प

SARABHA-PURA -- Cunningham s

Arvi in Wardha Dist

Arbhi-Arvi), or wit

these proposed deri

must look for some

SARVA-DAṆḌA-NĀYAKA -- A milit

below the Mahā-sarva

रिंक । न विश्वशब्दार्थैरनन्यद्ब्रह्माणि
। स्थितम् ।

न तत्सत्यं च चासत्यं रज्जुसर्प भ्रमो
यथा ॥

II. 44. 41.

ायात् कष्टानि कस्मैचिदपि प्रदातुम् ।

ं सहेय, नान्यं व्यथयेयमार्य ॥ २१४ ॥

ति:

भ्रान्तिरेवाभियँ भाति रज्ज्वामिव भुजङ्गता।
किं नष्टमस्यां नष्टायां जातायां किं प्रजायते॥

III.57.37.

96

gment and are thus understood as
e are several such pairs of relative
hort', 'ground and underground', 'light
In the

यथा रज्जुतां भुजङ्गाभा विनश्यत्येव वीक्षणात्।
भ्रांति-मात्र निवर्तने नश्यत्येव हि संसृति ॥

3.66.20

बदेश जी मै

मैसलीरचि

अर्थात् यदि पात्रों

के उपहास का पात्र बन

डालना मूर्खता के सिवाय

ध्वनि सिद्ध

सिद्धान्त को आगे बढ़ाने

वासनाभिरनन्ताभिर्व्योम्नीव घनराजिभिः ।
संदिग्धायां यथा रज्ज्वां सर्पतत्त्वं तथैव हि ।। IV. 21. 46.

वासनाभिरनन्ताभिर्व्याप्तमिव घनराजिभिः ।
संदिग्धायां यथा रज्ज्वां सर्पतत्वं तथैव हि ॥ IV. 21.46.

रज्ज्वां सर्पभ्रमे शान्ते हिनैति निर्वृतिर्यथा ।
अहंत्वभावसंशान्तौ तथान्तः समता मता ।। V. 56. 60.

रज्ज्वां सर्पभ्रमे शान्ते हिर्नैति निर्वृतिर्यथा ।
अहंत्वभावसंशान्तौ तथान्तः समता मता ॥ V. 56. 60.

आत्माप्रबोधाभ्युदिता निरात्मन्यात्मतां गता ।
सर्परज्जुभ्रमाकारा भ्रान्तिर्दुःखाय केवलम् ।। II. 13. 29.

आत्माप्रबोधाभ्युदिता निरात्मन्यात्मतां गता ।
सर्परज्जुभ्रमाकारा भ्रान्तिर्दुःखाय केवलम् ॥ V.73.29.

असम्यग्वेदनाज्जन्म मोक्षः सम्यग्वेक्षणात् ।
असम्यग्वेदनाद्रज्जुः सर्पो नो सम्यगीक्षणात् ॥ V. 19. 4.

असम्यग्वेदनाज्जन्म मोदः सम्यग्वेदनात् ।
असम्यग्वेदनाद्रज्जुः सर्पो नो सम्यग्वेदनात् ॥ V. 79.5.

मिथ्यैव पे विवल्गन्ति नोरूपा नयनादय: ।

अलातचक्रप्रतिमा: सर्परज्जुभ्रमोपमा: ।।   V. ४२. २२.

मिथ्यैव ये विवल्गन्ति नोरूपा नयनादयः ।

अलातचक्रप्रतिमाः सर्परज्जुभ्रमोपमाः ।।

V. ४२.२२.

मिथ्यैव पे विवल्गन्ति मोज्या नयनादयः ।
अलातचक्रप्रतिमाः सर्परज्जुभ्रमोपमाः ।।   V. 82.22

असदम्युत्थितो देहे रज्ज्वामिव
भुजंगधीः।
असत्यामेव सत्यां च करोत्यपि
जगत्क्रियाम्॥

VI (i) 29 - 33.

pears that the word इन्दु coming then t
a round little body very naturally
fuller Moon. Now according to a very
has had such a prominent influence
the Sanskrit vocabulary, viz. that
t signifies two things, has other
synonyms also become each expressive

द्रुमां भूताभियं तस्य रोमा-
लिं प्रविचिन्तयेत् । विविध्या-
रण्यकाणि स्थेजगम्मलारञ्ज-
वः ॥

6.(i).38.13.

fferent regions, where some of the
preserved. We must, however, go
past and thus try to study when
hese festivals have originated and
, religious and cultural life of

Shiva-ratri festival we kn

इदं दृश्यमविद्यात्म ब्रह्म संपद्यते क्षणात् ।

बुधस्य बोधात्स्रग्दाम सर्पत्वमिव शाम्यति ।। VI (ii) 143.5.

आभात एव भाते स्पिन्दकृशात्सर्गे विसर्गता ।
बुध्यते रज्जुभुजगो रज्जुरूपं यथा पुनः ।। V I (ii) 1.43.33.

जल में तैल की शङ्का

एवं वड वरते । हे हृदयं । म सो ।
मानवपूजनार्थ । वीरा मधुरयुक्त — ।
प्रदा धेरना ने ।
प्रमो ज्ञ रुखा ददां हृदयं पारीवो
विस्तारे व्याप्ताते वैज्ञानिक
वारिणी वायु शान्तम् ।
मा. ९६.५५

an additional contribu

These two powers,

correspond more or less

ascribed to avidya or

EARLIER T

शिशु (का मन) उपमान

These two powers,
correspond more or less
ascribed to avidya or m

शिशु (का मन) उपमान

आभिजनतस्य सत्यान्तर्यद्यथा प्रतिभासते।
तत्तथा पश्यतीवासौ दृष्टान्तोऽ
शिशोर्मिनः ॥

III 81.15.

Tara I-28.	Stren
Tajinata. II-31.	- meagr lexic
Taraksyalaksma II.11.	
Tara II-20.	Well- th in
Tivi sa-I.18.	Heave Lexic Trivi

वृथा भवति बालेषु यथा रागमयी कथा ।
निरर्थकात्यबोधेषु तथोदारोदया कथा ।। IV. 57.11

वृथा भवति बालेषु यथा रागमयी कथा ।
निरर्थकात्पबोधेषु तथोदारोदया कथा ।। IV.57.11.

मनोमात्रमिदं प्राप्यं तच्चैवेदं प्रयोजनम् ।

संपन्नं नो गिरिगुरु मौख्यार्थदाः शिशोरिव ।। V 2. 22.

मनोमात्रमिदं प्राप्यं तच्चैवेदं प्रयोजनम् ।
संपन्नं नो गिरिगुरु मौस्थ्यधिदा: शिशोरिव ।। V 2. 22.

(६१)

वादावन्ते प्यनन्तो हं मध्ये पेलवजो वित: ।
वालश्चित्रेन्दुनेवाहं किं मुधा धृतिमास्थित: ।। V.9.8

शनैः शनैर्लालनीयं युक्तिभिः पावनोक्तिभिः ।
शनैस्त्वार्थपरिणामेन पाल्यैश्चित्तबालकम् ॥ V. 24. 49.

अखिघन्तास्य तेनाथ सूर्येन्दुप्रमुखा: सुरा: ।
दुर्विलासविलोलस्य बालस्यैव स्वबन्धव: ।। V.30.11.

अखिद्यन्तास्य तेनाथ सूर्येन्दुप्रमुखाः सुराः ।
दुर्विलासविलोलस्य बालस्यैव स्वबन्धवः ॥ V. 30. 11.

स्वर्लोकार्थीयदं चारु जगदाडम्बरं ततम् ।
यथाभिजातबालेन पङ्कक्रीडनकं यथा ॥ D 34.49.

स्वनोत्थार्थमिदं चारु जगदाडम्बरं ततम् ।
मयाभिजातबालेन पङ्कक्रीडनकं यथा ॥ V. 34. 49.

जाग्रति स्वात्मनि स्वस्थाः सुप्ताः संसारसंस्थितौ ।
बालवत्संप्रविक्षिप्यन्ते सुषुप्तसदृशाशयाः ॥ V. 40. 24.

जागृति स्वात्मनि स्वस्था: सुप्ता: संसारसंस्थितौ ।
बालवत्प्रविवेपन्तो सुषुप्तसदृशाशया: ।। V. 40. 24.

भृत्याश्चाकृतसत्कारं दूर एनमथात्यजन् ।
दुःखयुक्ता घनस्नेहा अपि बालाः शवं यथा ॥ V. 46. 23

भृत्याश्चाकृतसत्कारं दूर एनमथात्यजन् ।
दुःखयुक्ता घनस्नेहा अपि बाला: शवं यथा ।। V. 46.23.

हा धिक्कष्टमबुद्धं मे मनो वासनया हतम् ।
पश्यति प्रपञ्चजालानि विततानि शिशोरिव ॥ V.48.33.

हा धिक्कष्टमबुद्धं मे मनो वासनया हतम् ।
पश्यति भ्रमजालानि विततानि शिशोरिव ॥ V. 48. 33.

एकस्यामैव लीलायां रमन्ते बहुबालकाः ।
एकस्यामैव नौलायां वनस्थल्यामिवैणकाः ॥ V. ४१.१२.

बालालोऽपरिम्लानां कोमलाशब्दमारुताम् ।
मं जरोजटिलोपेतां बालां मालावतोमिव ।। V.51.53

भवद्भिरेव दुःखाय वासनावासिता मुधा ।

यातैः पङ्ककोऽङ्कनकं विनाशेनेव खिन्नता ॥ V. 52. 62

भवद्भिरेव दुःखाय वासनावासिता मुधा ।
बालैः पङ्कक्रीडनकं विनाशेनैव खिन्नता ॥ V. 52.62.

तृष्णयैव विनष्टाः स्थ व्यर्थमिन्द्रियबान्धकाः ।
कोशकारकुकृमयस्तन्तुनेव स्वयंभुवा ॥ V.52.64.

संकल्पेन मनः पुष्ट्वा शरीरं बान्यदावत् ।
वायुरेवाशनान्यस्मै स्वदुःखानि प्रयच्छति ।। V. 53.56.

तानि नादरयांचके लिदिवृन्दानि स द्विजः ।
गम्भीरमतिरदृक्यो विलासानिव शैशवान् ।। V.54.65

तानि नादरयांचक्रे सिद्धिवृन्दानि स द्विजः ।
गम्भीरमतिरदृक्को विलासानिव शैशवान् ।। V.54.65.

ना

एतां दृष्टिमवष्टभ्य न मनः परितप्यते ।
घोरे तमसि निर्मग्नं लब्धदीपं शिशुर्यथा ।। VI. 61. 2

अहो बत चिरं कालमावां विश्लेषमागतौ ।
कालेन श्लेषितौ भूयो वसन्ताद्रितटाविव ।। II. 61. 40.

एतां दृष्टिमवष्टभ्य न मनः परितप्यते ।
घोरे तमसि निर्मग्नं लब्धदीपं शिशुर्यथा ।। V. 61. 2.

नहि प्रबुद्धमनसो भूत्वा विच्छिद्यते पुनः ।
समाधिर्दूरमाकृष्टो बिसतन्तु शिशोरिव ।। V 62.13.

नहि प्रबुद्धमनसो भूत्वा विच्छिद्यते पुनः ।
समाधिर्दूरमाकृष्टो बिसतन्तु शिशोरिव ।। V. 62. 13.

यथा न किंचित्कलयन्न चक्रे स्पन्दते शिशुः ।
तथा फलान्यकलयन्कुरु कर्माणि राघव ॥ VI.70.20.

यथा न किंचित्कलयन्प चक्रे स्पन्दते शिशुः ।
तथा फलान्यकलयन्कुरु कर्माणि राघव ॥ V. 70. 20.

यन्त्रपुत्रकसंचार इतीमं जनताक्रमम ।
अन्त: संजीनया दृष्ट्या पश्यन्हसति शान्तधी: ।। V. 17. 6.

मञ्जूषायां निषण्णस्य यथा बालस्य चेष्टते ।
बहृगावल्यनुसंधानवर्जितं यस्य वै तथा ॥ प्र 11.23.

न जूषायां निषण्णस्य यथा बालस्य चेष्टते ।
अङ्गावल्यनुसंधानवर्जितं यस्य वै तथा ।। ए. 77. 23.

सिद्धः स्थाणुपरिस्पन्दो नांगतस्य यथा शिशोः ।
अबुद्धस्य न बुद्धस्य तथा चित्तमसन्मयम् ।।   V. 81.41.

सिद्धः स्थाणुपरिस्पन्दो नांगतस्य यथा शिशोः ।
अबुद्धस्य न बुद्धस्य तथा चित्तमसन्मयम् ।। V. 80. 81. 4.

भवद्भयां सुचिरं कालमिह प्रक्रीडितं मया ।

भोगा नमोऽस्तु युष्मभ्यं जन्म कोटिशतान्यहम् ।। ~~V. 86.~~

भवाद्दृ लालितो लोके

लालनैः दिव बालकः । V. 86. 30-31.

भवद्भिर्लालितो लोके लालकैरिव बालकः ।
इमामपि परां पुण्यां निर्वाणपदवीमहम् ।। V. 86. 31.

उह्यमानस्य कृष्णस्य तनुरेवाम्बुरूपिणी ।
मातृजङ्घेव वत्सस्य कष्टं बन्धनतां गता ।। VI (ii) 139. 60

क्षीराद्घृतस्य सत्तेव चिदहं द्वयवर्जिता ।
कटकाङ्गदकेयूररचना तद्वत्तन्मयी ॥

VI (i) 11-89.

it must bring one finite

another substance. Neith

ākāśa had it, it would be

ing sound in one drum, to

produce sound therein, be

with all drums. If, agai

गन्धलेखा

भूताकाशेऽनिलरथं समारूढास्म्यहं ततः।
आनीता गन्धलेखेव तेनाहमिमालयम्॥

III. 58. 29.

है (जरा को, ऊपर ...
सिन्दूर से) इसका
सिन्दूर से लेप दी.

2. देवता को लाल
समझा जाता: यह उस
जगह पे झुकाली दी
रंग से लेप, किया
स्थानों पर चंद
प्रथा चल पड़ी

अग्न्यादौ च यथौष्ण्यं त्व जलादौ द्रवता यथा ।
मरीचादौ यथा तैक्ष्ण्यं चिह्नोऽग्निश्च जगतथा ।।

Vi (ii) 146.11.

यथा रज्जवां भुजंगत्वं मरावम्बुमतिर्यथा ।
मिथ्यावभासः स्फुरति तथा मिथ्याप्यहंकृतिः ॥ U.ii.111.34.

अप्रबुद्धमिति भ्रान्तिरेवेयं सत्यतां गता ।
दार्वस्य सुस्थिरा एव नृत्यन्ति तरुपर्वताः ।। VI (ii) 68.42

असत्यमेव संकल्पभ्रमेणेदं शरीरकम्
जीवः पश्यति मूढात्मा बालो यक्षमिवोद्यतम् ।। V.(i) 82.17

सर्वस्य जन्तुजातस्य नित्यं हृदयहारिणो ।
हरिणीतारनयना मदनोन्माददायिनो ।। VI (ii) 64.57.

सर्वस्य जन्तुजातस्य नित्यं हृदयहारिणी ।
हरिणीतारनयना मदनोन्माददायिनी ।। VI (ii) 64.57.

आद्यं प्रत्यक्षमुत्सृज्य यः सत्येऽस्मिन्कृतस्थितिः ।
अन्यदो मृगतृष्णाम्बु पीत्वा स सुखमास्थितः ॥ VI (ii) 68-30.

झटित्येवागतो देहः कुतो प्युड्डीनवानवत् ।
याति पश्यत एवास्तं तरङ्गाम्बुददोपवत् ।। VI (ii) 73.10.

अथार्णवास्ते ददृशुराकाशस्यानुजानिव ।
विस्तीर्णान्विमलाकारान्पूरिताखिलदिक्तटान् ॥ V:(i) 113.13.

मनः पश्यन्ति वै देहं बालो वेतालकं यथा ।
स्वात्मानं विलयं नीत्वा न भूयस्तं प्रपश्यति ।। VI. (i) 69.24.

वासनावान्यरापुष्टो भूत्वा भ्राम्यति योनिषु ।
जीवो भ्रमभराभारो मायापुरुषको यथा ।। VL (i) 55. 23.

चित: स्वकल्पनात्तस्य देहोग्र इव तिष्ठति ।

पंचात्मामाविनो सत्यो महायक्ष: शिशोरिव ।। VI (i) 51.49.

पिधानमिव कस्योर्वीथी कस्मिंश्चिदम्बरे ।
केशोण्ड्रकवदाभाते कस्मिंश्चिज्जागते भ्रमे ।।

Vi (ii) 158. 14.

स्वैनैव संविदर्थैन पदार्थमग्नरूपिणा ।

तोयंति गोष्पदमिव न तु दैवाद्भवार्णव: ।। V.(v) 11.10.

द्वित्वैक्ययाथात्मकं व्योमपुष्पवत्स्वानुभूतितः ।

वस्तु नौशिकनिष्ठत्वान्न वा ज्ञमुपपधते ।। VI (i) 97. 13.

इत्युक्त्वा मंजरीं कुम्भो ददौ मित्राय कौसुमीम् ।
प्रीतये स्वामिव प्रीतिं भ्रान्तां नन्दनवृक्षजाम् ।। VI (i) 104.27.

शशशृङ्ग यथा नास्ति यथा नास्ति खपादप: ।
यथा वन्ध्यासुतो नास्ति यथा नास्त्यसित: शशी ॥

V.i.(ii) 167.32.

यो यो बोधातिशयवांस्तं तं पृथगुपास्व भो ।
संगमे कथयोदेति तेषां वादपिशाचिका ।। V.(ii) 32.20

इतिहासमयावेव जाग्रत्स्वप्नावुभावपि ।
परस्परं गतावेतावुपमानोपमेयताम् ।। Vi (ii) 105.31.

उपमेयोपमा

यथा शौयायित: स्थाणुतरुशैलादिवेपनम् ।

यथा शुक्तौ रजतधोस्तथा देहादि चेतस: ।। V. (ii) 27.11

अनुपादेयवाक्यस्य वक्तुः पृष्टस्य नोक्त्या ।

व्रजन्त्यफलतां वाचस्तमसोवादासंविदः ।। Vi. Ci. 87.42

आपतन्तीं बलादेव पदार्थेष्वरतिं शनैः ।
न शक्नोति निराकर्तुं दृष्टिमत्र च्युतामिव ।। Vi (ii) 45.23.

स्वप्ननिर्माणपुरवत्संकल्परणावेगवत् ।
कथार्थसार्थरसवन्मनोराज्यविनासवत् ॥ VI (ii) 83.9.

पुराणवेदसिद्धान्तकल्पनात्तत्त्वपापिल्ष्ट् ।
घननिद्राणि सुप्तानि विभ्रन्ति शवतामिव ।। VI (ii) 59. 61.

क्वचिदाह्लादजनकः साधूनामिव संगमः ।
क्वचिदुद्वेगजनको मूर्खैरिव समागमः ।। VI (ii) 64. 12.

क्वचिन्नित्यं तमोव्याप्तो मूढबुद्धेरिवाशयः ।
क्वचिन्नित्यं प्रकाशात्मा मनः सत्ववतामिव ।। VI (ii) 64.11.

विजिगीषोः पुनः प्राप्ते संकटे प्रकटे रणे ।
धर्म्यं विराजते युद्धं यौवने सुरतं यथा ॥ V (ii) 116.3.

प्रतिभासो यथा स्वप्ने नरः कुड्यं पटो भवेत् ।
भवत्यसत्यमेवेदं देहान्तरमिदं स्वतः ॥ VI (i) 51.41.

वदत्येवं मुनौ दूराद्धावित्वा नृपसंसदि ।
मृगो ग्निं वेगनिर्मुक्तः शरो लक्ष्यमिवाविशत् ।।

Vi(ii) 130. 13

इत्युक्त्वा चिन्तयित्वाशु स यथा वृत्तमद्भुतम् ।
स्मृतवान्सायमह्नो व समाचरितमात्मनः ।। V(ii)93.30.

इत्युक्त्वा चिन्तयित्वाशु स यथा वृत्तमदातम् ।
स्मृतवान्सायमह्नो व समाचरितमात्मनः ॥ V(ii) 93. 30.

स्वप्ने दृष्टो यथा ग्रामं याति सत्वान्यतेदारणात् ।
देहाद्देहं यथा याति देही यं प्रतिभात्मकः ॥ VI (i) 51. 40.

विचारयात्मनात्मानमात्मनश्चरसिद्धये ।
विनताध्यवसायस्य जगद्भवति गोष्पदम् ॥ V. 75. 55.

अहंत्वसंविन्नस्येदं जगत्स्पन्द उदाहृतः ।
चिच्चमत्करणास्वादुवासनाविसरद्रवः ।। V. (ii) . 15 . 5.

मनो मुग्धेवाभ्युदितमसदेवानवेक्षणात् ।
स्वप्ने स्वमरणाकारं प्रेक्ष्यमाणं न विद्यते ॥ VI (i) 69.25.

११

देहगेहाद्गते चित्यदो बलवतां वरे ।
निराधिर्विगतोद्वेगस्तिष्ठ नास्ति भयं तव ॥ V. 14. 65.

भ्रान्तिमात्रोत्थितश्चैते वेतालो तिवलो नघ ।
सम्यग्ज्ञानेन मन्त्रेण प्रपं विनिपात्यताम् ।। V. 14. 64.

तिष्ठतः साधुमध्ये स्य तद्धिवेककथावशात् ।
पुष्पासङ्गादिवामोदो विवेकः समुदेष्यति ॥ V: (ii) 157.34

कूटस्थ: केवलो व्यापी चिदचिच्छक्तिमानहम् ।

घटाभावे घटाकाशकलशाकाशयोर्यथा ।। V.U. 1/128.28.

अग्न्यादौ च यशोष्णत्वं जलादौ द्रवता यथा ।
मरीचादौ यथा तैक्ष्ण्यं चिह्नोमुनश्च जगं तथा ।।

Vi (ii) 146.11.

भूताकाशेऽनिलरथं समारुह्यास्म्यहं ततः।
आनीता गन्धलेखेव तेनाहमिमालयम्॥

III. ५८. २१.

सिन्दूर से भी हो.

2. देखना को लाल
समझना: यह उ
सकता है वाली ही
रंग से लोग किस
स्थानों पर
प्रथा चल पड़ी

(८६)

गन्धलेखा

क्षीराद्धृतस्य सत्तेव चिरहं ऽप्यवर्जिता ।
कटकाङ्गदकेयूररचना तदतन्मयी ॥

VI (i) 11-89.

another substance. Ne:
ākāśa had it, it would
ing sound in one drum,
produce sound therein,
with all drums. If, ag

IV.

शेते किंश्याममैव्येव दूरे करवारिच्युता ।
स्वरूपसदृशौ, मिगं कस्मै नाम न रोचते ॥

3.10.67

The great thinker empha
selves neither diverse
it appears to have so m
of a substance is, it h
parlance ; it is inexpr

एवं ~~श्च~~ निशाचरांचारचिरघोरे
रणाङ्गणे ।
अहनीव जनाचारे ह्रियते याभा-
केरहिते ॥

III 40. 1.

गुरुशास्त्राय शिष्यार्थी
नि संयोग सतया ।
अहर्नीव नानाचार आ
गमे शास्त्र प्रवर्तते ॥
6.(1)41.17.

pole
placed which rests o
form provided with a
drop on the linga an
into vessels shortly
temple of god with a d

राहिम देवगृहो नमुत -
इहा का माल भया दिवे ।
राजा आदिदेवो नो दुहीच
प्रविश्य गहनान्तरम ॥

Vini. 11.52

the differences theories, it

a alone rules the world by his power;

garded as the creator of all things

the supreme godhead. Thus the

es a truly philosophic theory of

ll power is ultimately due to a

o causes the whole universe to move

तेजस्यसत्त्वाभावाते न रूप-
मिव राजते।
6.(i) 31.46.

। संस्कृत में कहा जाएगा सुन्दरतर, सुन्दरतम
सबसे सुन्दर कहना ही पर्याप्त होगा।
पर जो संस्कृत प्रयोगों की भरमार ही है
भाषाओं में दिखाई देती है। सअगमत्, अगच्छत्
में संस्कृत के संगत: का रूपान्तर सगतो गदो
लिट् लकार के उत्तमपुरुष में कर्ता के साथ
प्रयोग की पद्धति भी द्रविड भाषा के प्रभाव के

उपजीव्यात्मनो रूपं पर
स्फुरति ह्यतेषु । आलोक
मुपजीव्येमं स्वप्नीदृशमया
यथा ॥

6. (1) ३२.16.

it that Food is one of the basic
.f its shortage persists for any
d to an unsavoury situation in the
n as it obtains today in the world
people may not remain very calm for
are not to become the order of the d
manent solution of this ever-recurri

बकुलरजश्च यान्विलोलयन्तो
मुखकमलालिकुलानि सैन्धवीनाम्।
जललववलनाकुलाः समीरा
आशीव गुणान्नि व सर्वतः क्षणेन ॥

III. 51. 22.

स्तावी

शोणि

यकृत्स्व

भिन्न

गृध्रस्व

मेद: प

तात ! विठ्ठलो तुं वदना

पयाडैल नामरूपदा ।

श्रीक्रमा ना कर्मैं रसाळा

विवेक इव नासता ॥

ज्ञा. २.१.

34

isṇu. There is yet another version

35

usmṛti. Brahmā divided his own

ne half male and the

f. The account of creation given in a

13. bears some resemblance to Śatapath

ff: cf. also, Ṛgveda, X.129.3.;

, II.8.9.4.

11. cf. Viṣṇu Purāṇa, 1.4.6; Mārkaṇ-

h. P.2.26.

कौन्तद्वोत्राः प्रस्थकासैः स्थित्वा
योधिभिरावृताः।
गुणा इव खलाक्रान्ता गता
व्यक्तमशक्तताम्॥

III. 37. 55.

विशुद्धबुद्धि पुंगव

[illegible]

। [illegible] दमहं [illegible]

[illegible] –

[illegible] ॥

5 : (1) 11 . 85.

यदा चित्वाच्चिनोत्यन्तर-
न्यतामसतीं तदा । अहन्या-
मिव सम्प्राप्य नश्यतीवात्मना-
शिनी ॥ 6.(i)31.27

आर्यों की अन्य शाखाओं
प्रधान अंग होने के कारण
हवन सामग्री ही थी। २१
पुट मिला हुआ था। उ
सहायता करेंगे क्योंकि उ
देता हूं इसीलिए कि तुम
कर्म
पूजा

सत्तामात्रेण चित्तस्य बोध-
स्थितेन्द्रियादिषु । आलो-
कसत्तामात्रेण व्यवहारः
क्रियास्विव ॥ 6.(i)31.30.

पहले उसे निवेदन करता

फिर खाता है। पुष्प,

उतारता है। चन्दन लगात

करता है और रात को जब

पूजा कर्म में

ही नहीं सकती। इसी लिए

में द्विजातियों का ही अ

प्रतिभासते वात्मन्यसत्स्वप्न
ख्यातवत् । मनागपि न सत्यात्म
मृगतृष्णाऽम्बुवत्स्थितम् ॥
6. (i). 31. 42.

में स्वतन्त्र शब्द ही किसी

लगे हैं। ~~अथवा~~ संस्कृत

है। कालान्तर में ऐसा

लोक आदि शब्दों का

जाते है। वस्तुनिष्ठ कह

प्रतिभास समुत्थानमप्रतिभासम
परीक्षितम्। यथा गन्धर्व-
नगरं तथा संसृतिविभ्रमः॥
6.(i).33.45.

तुलना किसी भी शौ

लेख में इस विशाल

है ।

वा

वाराणसी क्षेत्र क

उल्लेख है वहीं इसके

शिलालिपियों की

तन्मात्रपञ्चकं नितं क्रोडीकृत्य
ऽवाप्यते । स्वप्नभ्रमवदा-
कारं भावात्स्थूलम्प्रपश्यति ॥

6.(1)32.41।

each other in the act

relative conceptions.

conceptions as 'long a

यत्स्वसङ्कल्परचितमसङ्क-
ल्पक्षयं हि तत्। यथा मुने
मनोराज्यं गन्धर्वनगरं यथा॥
6. (i) 33. 32.

bearing upon the same
the actions of placin
the pot, putting rice
cooking even when it
uninterrupted series
present, some are pas

गान्धर्वपुरनिर्माणविलासेन समं विदुः।
स्वप्नसंकल्पपुरवद् सदैवेदमुपस्थितम् ॥

VI (i) 28–86.

ifests a special quality can affect,
only when it comes into special
by a merely general relation, -- t
on or even by mere contact (Nyāyavār
last but one, Kiraṇāvalī, p.114.)
things which manifest the four spec

तथा संकल्पपुरके क्षते क्षीणे न तत्क्षतिः।
यथा मनोराज्यमये क्षते क्षीणे न तत्क्षतिः॥

VI (i) 29 – 23.

Bhartrhari in a couple of Karikas
y explained by Helaraja. The plain
that existence is qualified by
for all linguistic usage is governed
has with another in conjunction with

यथा द्वितीयेशाशिनि क्षते क्षीणे न तत्क्षतिः ।
यथा स्वप्नसमारंभे क्षते क्षीणे न तत्क्षतिः ॥

VI (i) 29 - 24.

said to be becoming.
use of asti, nasti,
the existence, etc.,
But here Kaiyat
qualify existence (S
or as existence of t
from the present par

यथा पश्यति दिक्चक्रं भ्रमदल्पान्तमोहितः।
अकस्मादेव कष्टेन मिथ्याज्ञानेन बध्यते॥

VI (i) 29 - 29.

ing outside the mind.

n interesting question : Can we
uture existence or past existence,
time etc. ? Satta, which is derived
'as' to be necessarily implies the
ssarily the present in an absolute
nsistent to talk of future or past

क्षुभ्यन्तीव (संवित्) तु सा
प्राणस्पन्दादित्यनुभूयते ।
सत्तामात्रस्वरूपेण जडेव
समवाप्यते ॥ 6.(i).31.52.

हिन्दी में उससे सुन्दर

क्रियापदों

प्राकृतों और वर्तमान अ

या जगाम के स्थान पर

या गओ पाया जाता है

अभिसर्गों कर कर्ता स्त्री

कारण ही रही होगी

अपि प्राणांस्तृणमिव त्यजन्तीह महाशयाः।
यत्राभिलाषस्तन्मात्रत्यागे कृपणता कथम्॥

3.66.22

स्वीकार करते हैं । उनके
हैं— इसलिए रस की अपेक्
प्रयोग रसोत्थापन के लिये
...न ने वस्तु औचित्य एवं
काव्य में वस्तु एवं अलंकार
के चमत्करण पर ही इनकी
रसभावादित

श्री आपुले हि कर्ती - प
मासले सदा सता।
कृष्णेण कलोके
प्रति तिसोक्तांडे पा कवली:
।। ८८.१ ।।

Dista II.1. Time.

Dharma II.10 A bow.

Nagna II.6. A bare
motes i

Nandamukhi II.25. Sleep.
only.

Nadi II.41. A measu

Nandyavarta III.5. A tr

ईयमानोतिश्चयेद्धृतं
तद्वस्तौपधिदण्डनैः।
इष्टं न शक्यते जन्तोः
प्रातीतिरवं यथेरितं॥
III 91.5.

Dista II.1.	Time,
Dharma II.10	A bow.
Nagna II.6.	A bare notes
Nandamukhi II.25.	Sleep. only.
Nadi II.41.	A measu
Nandyavarta III.5.	A tr

ईशमनोनिरोधचेद्धृतं
तद्भक्तौ परिध्यदण्डनौः।
इच्छुं न शक्यते जन्तोः
प्रातीविरक्तं यथेतिवा॥
III ९।५.

Puruga I.22. II-18.
lexico

Pauraka II.9. a gar
a hou
only.

Prasava II.2. II.15 (1
Monie

(11)

आदिसर्गे च नियतिः स्थापितेति प्रबोधिनीः
यथा सत्यमलीकेन न मिलत्येव किञ्चन॥

III 53.30.

Thus we see th
was a highly organis
society took keen in
The agriculturist wa
population. He quie

तथैवेयं जगत्स्रष्ट्री दुर्गानादेन भासते ।

दृश्यते [illegible] न [illegible]

[illegible] ॥

VI (i) 28-५२.

2. Viśiṣṭasamayodbhūta ma
Parāparādivijñānaṁ na
Niraṁśaikasvabhāvatvā
Tayoḥ sambandhibhedāc

धराद्येवि यथा नादि संकल्पाद्दृश्यते तथा।
दृश्यते द्विवैकल्पाद्यथा व्योमनि
पिच्छिका ॥

VI (i) 28–51.

2. Viśiṣṭasamayodbhūta ma

Parāparādivijñānaṁ na

Niraṁśaikasvabhāvatvāt

Tayoḥ sambandhibhedācc

घराद्यविद्यमानापि संकल्पाद् दृश्यते तथा।
दृश्यते दृष्टिवैकल्पाद्यथा व्योमनि
पिच्छिका॥

VI (i) 28 — 41

2. Viśiṣṭasamayodbhūta ma
Parāparādivijñānaṁ na
Niraṁśaikasvabhāvatvāt
Tayoḥ sambandhibhedācce

घटाद्यपि घना नापि संकल्पाद्दृश्यते तथा ।
दृश्यते दृष्टिवैकल्याद्यथा व्योमनि
पिच्छिका ॥

VI (i) 28–41.

ellectual fiction. The human mind pieces
ons and the result is such notions

तथेदमल्पकालस्थमपि संलक्ष्यते स्थिरम्।
व्योमन्येव यथा तापतप्ते संदृश्यते सरित्॥

VI (i) 28–40.

note of this view and does not refute
here. He accommodates a variety of

भ्रान्ति मात्रं तु देहात्मा तेषां तदुपशाम्यति।
सत्यबोधेन रज्जूनां सर्पबुद्धिरिवात्मनि॥

III. 57. 26.

तदागुरुत्वं काठिन्यमिति यस्य भुवाग्रहः ।
शाम्येत्स्वप्ननरस्येव बोद्धुर्बोधात्विरामयात् ।
।   ॥
III. 57. 31.

s small, may entail h
y be 'beyond the means
I would request you
it will be possible
of my manuscript wit
. The Padnits of the
ould only note down f
three Mss. with you.
ndertake this, you pl
ximate charges. If y
I may myself have to
ine towards the middl
r case, you please in
venience.

Yours faithfully,

(Satya Vrat)

लघुतूलसमापत्तेस्ततः समुपजायते ।
क्षिप्र क्षिप्रपादन्यासादेव देहस्य योगिनः॥

III. 57. 32.

rat,
anaras)
L (Pb.)
anaras)
t.
College and
-Graduate Studies.
iversity

The Secreta
Asiatic Soc
Calcutta.

Sir,

I a
Padamanjari
learn you h

कथा न कृति शैलूषो
रूपाण्यन्तं न वैव हि।
मनो नमः फेनानि
धत्ते कर्मान्तरे व्रजन्॥
III. 76. 43.

Vrat,
(Banaras)
O. L (Pb.)
(Banaras)
krit,
ai College and
st-Graduate Studies.
University

The Secreta
Asiatic Soc
Calcutta.

Sir,

I a
Padamanjari
learn you h

यथा गृह्णाति शैलूषो
रूपाण्यन्यां तथैव हि।
आत्मा नानाशरीराणि
धत्ते कर्मवशात्ततः॥
III. १६. ५३

व्यापक वर्षों से च्युत होक

समालोचकों ने उस पर सं

किन्तु जब

दुदु माक्षा श्योमेदो
मठ मठ स्मा मि मम योरिश्र।
त त्वै ज दमैमठ सोमैदो
मा [illegible] विमिममयोह॥
III. १५. ३१

र अपने भिन्न प्रचलित अर्थ में और इस कारण
ुचित टीका-टिप्पणी आरंभ कर दी ।
स्म 'उचित' शब्द के मौलिक अर्थ 'मन्दुता' पर
ौलिक एवं विकसित दोनों अर्थों को अपने भीतर

[illegible] ।
[illegible] ॥

य. 95. 37.

are the symbols of

According

of the Pitris begi

are lit on a pole

दू रचनाओं से इसे कठ ल
दू लिखोंके उपरांत लेखनी।
समझदार से विनामें
तदनन्तर धीयते मनः॥
११.१५.३५

ey owe their prosperity. All of
atter the king by saying that they
m. (The father). The fourth one,
ue to God. The arrogant king,
d marries her to a Brahmin and
o a forest in a neighbouring state.
lms to support himself and his wife

મૃગ તૃષ્ણા તરંગિ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
તા. ૧૫.૨.૯

he enquires as to who
them except the fourt
owe their prosperity
however, says that it
therefore, gets enrag
exiles the couple who
The Brhhmin depends u

अशेष सार सम्पिण्ड मध्यात्मा-
नं स्वसिद्धये । भावयित्वा
न किञ्चित् त्वमेव स्वतन्त्र-
रो ऽपलभे ।।
6.(1) 37.8.

है । कवि ने

श्लेष अभिव

तथायं भावनाभ्यस्तः संसारोऽप्यवलोक्यते ।

यथा स्वप्नावनौ क्षिप्रमहर्यदिवभासते ॥

VI (i) 28-39.

Irgrūpātimkā hi cit.//

ibid (3.60.21)

inani na rātrayaḥ /

ibid (3.60.26)

kāranibandhanaḥ,

inna diśaśca tat

urvāparyādyasambhavaḥ,

vam tau nisphalau nanu.

द्रक्ष्यसि त्वं तदा सम्यगिदमर्कोंद

स्वप्नसंकल्पजालेन यथान्यैव जयातिभाति:॥

VI (i) 28 - 30.

is that A is felt as hav

than B, and days are int

of the sun round

यथा व्याप्तिरुदेत्यन्तस्तथैवानुभवात् क्षणात् ।

चीतिश्चेत्यार्चतामेति चित्तं चीत्तार्चतामिव ॥

III 44.18.

is that A is felt as hav

than B, and days are int

of the sun round

यथा वाप्तिरुद्देत्यन्तस्तथानुभवति
क्षणात् ।
चीतिश्चेत्यार्चतामेति चित्तं
चीत्वार्चताभिव ॥

III 44.18.

(१४)

ोऽं गत्वा स विश्वास्यमुवाच भृत्यम् ।

देहाद्देहान्तर प्राप्तिः पूर्वं देहं विना सदा।
आतिवाहिक देहे ऽस्मिन् स्वप्ने हि व विनश्वरी।

III. 57. 22.

ता है। तब श्रद्धा और

की होती है। बुद्धि के

ी मारधाड़ से बेचैन हुए

ज्ञासा और जिज्ञासा के

म गरिमा है। भगवत्-जी

निगमों-आगमों का पर्यवसा

शिवदर्शन में ज्ञान, कर्म और

जन्म देता है, जो कि दि

रहता है। सच्चिदानंद

को सनातन आगमवादी `

ामायनी` इसी कामरूप `

नी` इसी संविद्रूप `शि-

सँगीत

। चेद्दोरन्तरे यद्यदस्ति तद्दृश्यते बहिः

संकल्पेच्छालिङ्गनादि दृष्टान्तोऽत्र हि रागिणः

III. 41. 13.

it. Both goodness and be

transferred to it. They

good actions are performe

दूरस्थ दर्शन सम्बन्ध-
सन्देशों से आगे हैं।
मधुर [illegible] के दृश्यादि
[illegible] वर्णीय रहे ॥
[illegible] ५५.२०.

for the value

Wating

वज्रभीत्येव पक्षौघपर्वतप्रकरः पुरः ।
स्वप्नदृष्टं जगादेव संकल्पपुरपूरवत् ॥

III . 48.38.

। यीं निन्धबालेन्दु कलेव रेजे ॥ ५४ ॥

ोरो स्फुटचकाच्चन्द्रमुखो किशोरी ।
ांगो निलक्षणा सो सफलक्षणा सूत ॥ ५५ ॥

बाला सोन्यादयत्यैव पुरेति मत्वा ।

अहंकार

कल्पार्णवजलापूरं पुंस्त्वेनेव समुत्थितम् ।
मूर्तियुक्तमहंकारमस्तकारणमागतम् ॥ VI (ii) 80.13.

श्रीरवगाव.

स्त्रीस्वभावादिव मृदु मधुरं वा निनादि वा ।
स्वल्पाङ्गत्वादनिर्ह्रादि यथा तद्वाक्यमूहितम् ॥ VI (ii) 59. 3.

स्त्रीस्वभावादिव मृदु मधुरं वा निनादि वा ।
स्वल्पाङ्गत्वादनिर्ह्रादि यथा तद्वाक्यमूहितम् ॥ VI (ii) 59. 3.

कोय

एकार्णवो ऽथ ववृधे शनैः शीघ्रं सरिच्छतैः ।
मुवने जलकल्लोलैः कोपो महाशये यथा ॥ VL (ii) 77.45.

ऊर असत्य

मनोराज्यमिवासत्यं लोलं लम्बाम्बुबिन्दुवत् ।
द्वाभ्यामित्यनुभूतिभ्यां यदसत्तत्र कात्मता ।। Vi (ii) 162.12

ग्राविल

केशोण्डुकभ्रान्तिरिव विचित्रा निश्चेष्टना ।
मिथ्यैव दृश्यमाना वै दृश्यमाना न किंचन् ।। VI(ii)160.17.

दुावे

शनैराक्रमयामास शोभां द्रष्टुमिवानयोः ।
तस्मिंश्च ललनाङ्कं द्रष्टुं दृष्टिरिवाभितः ॥ V. (i) 106.62

रिववण

तदाकर्ण्य वचस्तस्य मुनेर्व्याधो भवत्तदा ।
प्रत्यक्षः स्वप्नसर्गः किमिति खिन्न इव स्मयात् ॥
Vi (iii) 150.5

रज्जु लप

[illegible]

एव भाते स्मिन्दृक्शात्सर्गे विसर्गता ।
ज्जुभुजगे रज्जुरूपं यथा पुनः ॥ V: (ii.)1143. 33.

सन्तोष

सरस: प्रावृषेवान्त: संतोषेणेव पूर्णता ।
गम्भीरां शीतलां हृद्यां प्रसन्नां रसशालिनीम् । VI (ii) 47. 45.

गश

रति वारि तरङ्गभङ्गे-

रेवं परिस्फुरति चिन्न च किंचिदेव ।

कलने प्रविमुच्य दूरे ।
स्वस्थो भवा भवभयो भयसार एव ।। Vc:i/17.15.

सौन्दर्य

बलं बुद्धिश्च तेजश्च दृष्टतत्त्वस्य वर्धते ।
प्रवसन्तस्य वृक्षस्य सौन्दर्याद्या गुणा इव ॥ V. 76. 20.

पाण्डित्य

कचत्कांचनमाणिक्यमुक्तामणिमयं महः ।
तपस्तां नीतमादिश्य पाण्डित्यमिव पामरैः ॥ Vi(ii) 91. 32

सौहृदय —

यावन्ति विषयांल्लब्ध्यमुन्मुक्ता शिववसायकाः ।
स्पृशन्ति न गुणान्भूयः कृतघ्नाः सौहृदं यथा ॥ V.(ii) 93.70.

१

शिशु - स्पंदन

सर्वास्मरणमात्रात्मा तिष्ठायातेषु कर्मसु ।
अर्थेषु पाशिशुस्पन्द इवाभ्यस्तोपपत्तिषु ॥ V.i (ii) 1. 8.

यावत्

र्भवासमिवापन्नं तेनासीत्तन्महापुरम्।
भूत्वं यौवनेनैव धनतामायथौ तमः॥

III 46.16.

तांगी: कुसुम्भरागाचितवाससस्ता:।
ोषा रोषाकुलाभून्निजभाग्यदोषात् ॥ ८४ ॥

लभ्यान्या भूषणान्याशु समश्नुवीत।
दोषात् कौसुम्भवास:परिधानमैच्छत् ॥८५॥

पति स्वां स्फुटं निशम्यावदतां च तौ ताम्।
सेमो महार्घमैहिक कथमाप्नुयाम् ॥ ८६ ॥

संगीत
नृत्य

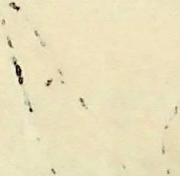

धूमायन्ति महाभ्राणि ज्वालाः
शिखरकोटिषु ।
सरसा सरसान्यपि शुष्यन्ति
हृदयानीव रागिणाम् ॥

III. 43. 38.

ीन्मदन्ती प्रमदा मदुकः ।
ी व्याघ्रीमिव व्याघ्र उपैति शीघ्रम् ॥ १९९ ॥

ा:
तथापि भूतार्थमहं ब्रवीमि ।
रा सुत्यजन्ति कर्तव्यमर्थं न धीरा: ॥ २०० ॥

मि: कष्टैरनिष्टै: परिवेष्टिता वा ।
र्थं धीरा: स्वमार्गं न परित्यजन्ति ॥ २०१ ॥

स्तवकाङ्गुलिजालेन लीलेनाभिनयक्रियाम् ।
दिशन्तीमिव वल्लीनां प्रनृत्तानां वनानिलैः ॥ IV. 49. 25.

स्तवकाङ्गुलिजालेन लोलेनाभिनयक्रियाम् ।
दिशन्तमिव वल्लीनां प्रनृत्तानां वनानिलैः ॥ IV 49.25

स्तवकाङ्गुलिजालेन बोलेनाभिनयक्रियाम् ।
दिशन्तमिव वल्लीनां प्रनृत्तानां वनानिलैः ॥ IV 49.25

कश्चिदेव निवासो मे नार्थिनामिति तुष्ठित: ।

नृत्यन्तमिव बह्वाढ्यलतावलयवल्लनै: ।। IV. 49. 26.

कश्चिदेव निवासो मे नार्थिनामिति तुष्ठतः ।

नृत्यन्तमिव बहुवाद्यन्तावल्यवल्गनैः ।। IV. 49. 26.

ताकान्तैककान्तत्वाच्छृङ्गाररसनिर्भरम् ।
काकल्येव प्रगायन्तं मत्तालिनिर्जनिःस्वनैः ॥ IV. 49. 27

कान्तागीतगिरां राम तरुणी भाजनं यथा ।

प्रश्नानामुत्तमोक्तीनां पुण्यकृद्भाजनं तथा ।। (V. 5-7. 10.

असन्तोकान्तरप्राप्तशृङ्खमन्दरचारिभिः ।

सामवेदप्रतिध्वानघुंघुमैगायितोव यः ॥ ए.19.5.

कष्टं तात पुरंध्रीणां शुष्काम्बुरुहनीरसाः ।

विलासाः सुरनारीभिर्भर्त्स्यन्ते लास्यकोत्सवाः ॥ ए 3। २०

गतवति पदमार्थं चेतसि स्वच्छभावं
द्विजतनुरथ मार्सैः सोपविष्टंव षड्भिः ।
रविकरपरितप्ता वातभांकाररम्या
तनुतरुभुजतन्त्री शैलवीणा बभूव ॥ V. 55. 26.

गतवति पदमाद्यं चेतसि स्वच्छभावं

द्विजतनुरथ मासैः सोपविष्टेव षड्भिः ।

रविकरपरितप्ता वालमांकाररप्या

तनुतरुभुजतन्त्री शैलवीणा बभूव ॥

V. 55. 26.

अनेयाहि सर्वत्र छायाच्छामिव ऽन्यते।
मन्यते तन्यते वस्तु गीयते क्रियतेऽपि या॥

6.30.51

द्रविड़ भाषा क

यह पह

(शतपथ:)

एवं जगति ^ तत्पादौ ब्रह्मा-
ण्डे तत्पमध्ये कालेन वर्त-
मानेन क्रमेण परीक्षिता:।

6.(1) 37.२०.

miserable night. At
and this circumstanc
hunter. The discomf
to change his posit
branches of the Vep
of dew together w
fall on the Sivali

एषा (निपातः) नृत्यते वै
नृत्ये जगज्जालकनाटकम् ।।
नानारसविलसत्सा विवर्ताभि-
नयान्वितम् . . . .

6.(i).37. 23 to 32.

able to carry them,
at almost every step
in the middle of a t
spoil of his day's l
beasts that infested
Bilva tree, hung hi
climbed up into the

पग

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible]

... it a pigeo
and a sparrow which are found in
nly but the author has used it as
n is bird).

action
a deed or ~~work~~. ~~Ordinarily it me~~
~~n, or side.~~

~~a sprout.~~

lexicons
.notes it in Konly.

मायानदीजलनिधयौघघनाग्निदाहै-

वृंदैः सुरासुरशवैरचलैः शिलोच्चैः ।

भ्रान्तैः शरासिशितशक्तिगदास्त्रशस्त्र-

वर्तावकीर्णवनपर्णवदन्तरन्तः ।। V. 28.27

अनन्ताः पितरो यान्ति यान्त्यनन्ताश्च मातरः ।
इह संसारिणां पुंसां वनपादपपर्णवत् ।। V 20.33

पाण्डुराननमाम्लानं वृक्तपर्णमिवारसम् ।
शवीभूतमिवाग्लानं छिन्ननालमिवाम्बुजम् ।। V. ५५.२३.

पुत्रपौत्रसुहृद्भृत्यबन्धुस्वजनपेटकम् । I 47. 58.

यस्यातिविस्तीर्णमभूत्पत्रवृन्दं तरोरिव ॥

त्यक्ता वैर्निर्विटपिनो भूयः पत्राणि नो यथा ।
निर्वासनस्य जीवस्य पुनर्जन्मादि नो तथा ॥ V. ५४. ६९. 55.

भोगाभोगतिरस्कारैः काश्यं नेयं शनैर्मन: ।
रसापहारैस्तज्ज्ञेन काश्मिराजोर्णपर्णवत् ॥ V. 50. 56.

त्यक्तावनैर्विटपिनो भूयः पत्राणि नो यथा ।
निर्वासनस्य जीवस्य पुनर्जन्मादि नो तथा ।।

V. 48. 55.

त्यक्ता वनैर्विटपिनो भूयः पत्राणि नो यथा । V. 48.55.

निर्वासनस्य जीवस्य पुनर्जन्मादि नो तथा ॥

भोगाभोगतिरस्कारैः कार्श्यं नेयं शनैर्मनः । IV. 50.56.

रसापहारैस्तज्ज्ञेन क्रमाज्जीर्णपर्णवत् ॥

नोरसा निःसुखा लक्ष्मी पतत्येनवगात्रिका ।
जीर्णपर्णसवर्णीयं दृश्यते दिवासावली ॥ V. 66 22.

~~बहुविधसुखदुःखमध्यपाती~~

विततजरामरणप्रवातभग्नः ।

जगदुदरगिरौ लुठञ्जयं

गतरसपर्णवदेति जर्जरत्वम् ॥

V. 66. 39.

परस्परनिगीर्णाङ्गा जनता जाड्यजर्जरा ।
संभ्रान्ता प्रपत्यङ्ग शीर्णपर्णमिवाम्बरे ॥

V. 68.35.

न भवत्यनुसङ्गानामाशापाशविधायिनाम् ।
दग्धानामिव पर्णानां रसानां पुनरागतिः ॥ VI. 83. 24-25.

(3) वेताल

(3)

अनात्मालोकनाच्चेतं चेतत्वं नानुशोचति ।
वेतालकल्पना द्बाल इव संकल्पिते भये ॥

III . 65 . 8

न्तु में इन सब की चमत्कार की खिलता है
समष्टि दोनों प्रकार से औचित्य विद्यमान ही
ते हैं कि उचित शब्द की व्युत्पत्ति प्रसादार्थक
उचित शब्द का मौलिक अर्थ मन्द, रमणीय,
एवं प्रसादकारी वस्तु ही उचित अर्थात् समंजस,
ती । काव्याचार्यों ने 'उचित' शब्द से इस
र उसके एक अर्थ अर्थात 'समंजसता' ही

एता वन्तम.हं माहात्म वितेकेन यो जिता।
स्वसंकला समुत्थेन वेतालेनेव बालिका॥

3.75.6.

करता है स्वामिनी, मेरे रोम-रोम में
है प्रति प्राणवती वाणी का प्रयोग कर सकूँ
मंत्रों के द्वारा वाणी में मधु एवं अलंकार में

भेदो दृश्यत एवायं व्यवहारान्न वास्तवः ।
वेतालो बालकस्येव कार्यार्थं परिकल्पितः ॥

III. १४. २०.

देहनाशे विनष्टोऽस्मीत्येवं यस्या मतेर्भ्रम: ।
मातु: स्तनतटात्तस्य मन्ये बेताल उत्थित: ।। V.71.63.

प्रशान्ते चित्तवेताले पवित्रां पदवीं गते ।
शिष्ट्यां शरीरनगरे सुखं तिष्ठामि केवलम् ।। V. 80. 37.

शून्य एव हि वेताल इवेत्थं
चित्तवासना । उदितेयं जग-
न्नाम्नी तज्ज्ञानो शान्ति-
रस्थिता ।

6.(i) 41.57.

~~Sindhura.II.12.~~

Sitya III-28.

Striceli II.24.

Sumana(m)II-28.

Sūmasara III.36 -

Sunata IV.27

परशु, कुठार व दात्र (क्रकच)

मनसैव मनश्छित्वा कुठारेणेव पादपम् ।

पदं पावनमासाद्य सद्य एव स्थिरो भव ॥ V. 13. 35.

मनसैव मनश्छित्त्वा कुठारेणेव पादपम् ।
पदं पावनमासाद्य सद्य एव स्थिरो भव ।। V. 13. 35.

अयं मे केतुमद्वह्निसुन्दरो ज्वलितो सितः ।
कुठारो दैत्यवृक्षाणां नन्दयन्नन्दकः स्थितः ।। V 31.15.

बालस्य मातापितरौ नष्टौ किल प्रजापतेः ।

बालनीतस्य पत्रस्य बल्लोवृक्षमिवासिना ।। V 47.10.

कल्पनामात्रकलिता सत्यैषा हि न वस्तुतः ।

असंकल्पनमात्रेण दात्रेणेव विलूयते ।। VI. 52. 67.

कल्पनामात्रमभिन्ना सत्यैषा हि न वस्तुतः ।
असंकल्पनमात्रेण दात्रेणेव विलूयते ॥

V. 52. 67.

आगच्छतो यथाकामं प्रतिभासान्पुनः पुनः । 42

अच्छिनन्मनसा शूरः खड्गेनेव रणे रिपून् ।। V. 54. 43.

तमसौ पूजयामास पप्रच्छ च महामुनिम् ।
संदेहदुर्द्रुमस्कन्धपरशुं सर्वकोविदम् ॥ V. 58. 22.

आशा यावदशेषेण न लूनाश्चित्तसंभवाः ।
वोरुघो दात्रकेणेव तावन्नः कुशलं कुतः ॥ V. 66. 11.

आशा यावदशेषेण न लूनाश्चित्तसंभवा: ।

वीरुधो दात्रकेणेव तावन्न: कुशलं कुत: ।। V.66.11

क्रियते यत्तु यच्छक्त्या ततेनैव कृतं भवेत् ।
लुनाति दात्रं पुंशक्त्या लावकः प्रोच्यते पुमान् ।। V.82.39.

क्रियते यत्तु यच्छक्त्या तत्तेनैव कृतं भवेत् ।
लुनाति दात्रं पुंशक्त्या लावकः प्रोच्यते पुमान् ॥ V. 82. 39.

पूर्वीं प्र वर्षसप्तत्या पाश्चात्यैर्नैत्य मोदितः ।
विद्यया क्रकचेनेव छित्त्वा वृद्धात्वमदातः ॥ VI(ii) 125. 2

चक्र

[illegible]

नूनं निश्चलतां यातमतिभ्रमितचक्रवत् ।
अनन्तजगदावर्तविवर्तातिशयादिव ॥ IV. 14.18

अध ऊर्ध्वत्वमायाति यात्यूर्ध्वत्वमधस्तथा ।
संसारस्य चलस्यास्य चक्रनेमिरिवाभितः ॥ V. 18. 51.

यथालातपरिस्पन्दादग्निचक्रं प्रदृश्यते ।

असदेव सदाभासं चित्तस्पन्दात्तथा जगत् ।। V. 78.1.

स्पन्दनङ्कर्म संसारे
जरामरणपञ्जरम् ।
एवम्प्रवर्तितं चक्रमिदमा-
दिविभूतिजम् ॥

6. (i). 31. 41.

की प्रवृत्ति भी ~~भी~~ आधुनि
द्रविड़ प्रभाव के कारण है
बंगला, बसिया पड़ा । द्र
पोस्तो जाना, आदि एवं ते
भात रूपों का

आरूढ इव वा चक्रे चक्रेण तपसा हृत: ।
चक्रेणेव समाक्रान्त: पराक्रमविवर्जित: ।। VI (ii) 155 3.

नि:संकल्पप्रवाहेण चक्रं प्रस्पन्दते यथा ।
स्पन्दस्वकर्मस्वनघप्राक्संस्कारवशात्तथा ।। Vi (iii) 1.9.

- विष — अमृत

अथ शान्तजपो राम स समंगातटे द्विजः ।
तावुवाच विचः शान्तममृतस्यन्दसुन्दरम् ॥ IV 14.29.

अथ शान्तजपो राम स समंगातटे द्विजः ।
तावुवाच वचः शान्तमसृतस्यन्दसुन्दरम् ॥ IV 14.29.

[illegible] ॥
[illegible] ।

ह्रस्तनोक्तो य आनन्दो विविक्तो वचसां गण: ।
अमृतावर्षणेनैव तेनैवाश्वासिता वयम् ।। V. 4. 3.

ज्ञस्यास्थैर्यमसत्यं च जगद्राम न तुष्टये ।
अमुक्तैपि विषा यैषा विषमूर्च्छां प्रयच्छति ।। IV. 59.10.

यस्तनोको य आनन्दो विविक्तो वचसां गणः ।
अमृतावर्षणेनैव तेनैवाश्वासिता वयम् ।। E 5. 3.

(७३)

बन्धुत्वे भावितो बन्धु परत्वे भावितः परः ।
विषामृतदशेवेह स्थितिर्भावनिबन्धनी ।। V.20.3.

पुत्र युक्त्या गृहीतौ सौ दाणदायाति वश्यताम् ।
युक्तिं विना दहत्येष आशीविष इवोद्धतः ।। V.24.3.

[illegible] ।
[illegible]

कदाचिदान्तरान् स्पर्शान्परित्यज्य मन: कपि: ।
लोलत्वात्तस्य संयातो <u>विषयं विषदग्धवत्</u> ।। V.51.41.

मनस्यस्तं गते पुंसां तदन्यन्नोपलभ्यते ।

प्रशान्तामृतकल्लोले केवलामृतवारिधौ ।। V.(i) 128.52

लता

यस्य दृष्टिदृढाघातनुन्नाधारकुलाचलाः ।
विनमन्ति दिशः सर्वा लताः फलनता इव ॥ V 22.13

मोक्षाख्यं निर्गतद्वन्द्वं ततो यास्यति तत्परम् ।
क्षीणाभिमानविरसा लतेव प्रविशुष्कताम् ।। V. 38. 9.

मोक्षाख्यं निर्गतद्वन्द्वं ततो यास्यति तत्पदम् ।

क्षीणाभिमानविरसा लतेव प्रविशुष्कताम् ।। V. 38.9.

ताभिरेवान्त्रतन्त्रीभिः संशुष्काभिर्लतावृतैः ।
तृष्णाभिरिव दोर्भिः परितः परिवेष्टितम् ।। V. 47.49.

इदं तु श्रृणु वक्ष्यामि यथाभूतमनिन्दितम् ।
यथेति तनुतां चिन्ता मार्गशो धन्त्तैव ते ।। V.49.27.

(३)

उत्तिष्ठ तात गच्छाम: पश्यामो मन्दरस्थिताम् ।
तां तनुं तावदाशुष्कां शुष्कां वनलतामिव ॥ IV.14.44.

सा ब्राह्मणीतनुर्भूमौ विवर्णवदनाङ्गिका ।
पपात कम्पिता तूर्णं छिन्नमूला लता यथा ॥ (V. 16. 10.

(٢)

सा ब्राह्मणीतनुर्भूमौ विवर्णवदनाङ्गिका ।
पपात कम्पिता तूर्णं छिन्नमूला लता यथा ॥ IV. 16.10.

कालकारणसंशुष्कां माविपुष्पशुभोदयाम् ।
विवेश तां तनुं बालां सुलतामिव माधवः ॥ IV. 16. 9.

सा ब्राह्मणीतनुर्भूमौ विवर्णवदनाङ्गिका ।
पपात कम्पिता तूर्णं छिन्नमूला लता यथा ॥ IV. 16. 10.

कोकिलाकुसुमापूरनतां वनलतामिव ।
का त्वमुत्पलपत्राक्षि कान्तिविक्षोभितस्मरा ।। IV. 51 10

वयस्यामिव पुष्पाढ्यां लतां किमिव तिष्ठसि ।
इत्युक्ते मृगशावाक्षी गौरपीनपयोधरा ॥ IV. 51. 11.

गच्छ तन्वङ्गि मासेन पूजार्हमलिलोचनम् ।
प्रतीक्ष्यसे सतं कान्तं प्रसन्नमिव सल्लता ।। IV.51.20
IV.57.11

वयस्यामिव पुष्पाढ्यां लतां किमिव तिष्ठसि ।
इत्युक्ते मृगशावाक्षी गौरपीनपयोधरा ॥ (V. 57.11

लता नागेन्द्रमृदिता धारयन्ति न संपद: ।
पुत्रिका रक्तमांसस्य कान्तेर्यमिति सादरम् ।। IV.59.8.

नवस्तबकमाविन्या लतयेव बनद्रुमाः ।
समाः समरसाः सौम्याः सततं साधुसाधवः ।। IV.61.6.

शास्त्रसज्जनसंसर्गैः प्रज्ञां पूर्वं विवर्धयेत् ।
सेकसंरक्षणारम्भैः फलप्राप्तौ लतामिव ।। V.12.24.

क्रमादभ्यस्यमानैषा विषयारतिरात्मज ।

सर्वतः स्फुटतामेति सेकसिक्ता लता यथा ॥ V.24.20

इमास्ता: सर्वैवस्त्वोघा: सर्वाभिमतदास्तता: ।
कल्पवृक्षलताकुं जसुन्दर्यां गृहपङ्क्तय: ।। V. 48. 21

कान्तामुद्दामदनां लोलां वनलतामिव ।
जर्जरोपप्लपा चालोक्षमां पश्यति घोरघो: ।। V. 74.58

अन्तशून्या ग्रन्थिमती श्लक्ष्णा स्वंकुरकण्टका ।
जडा रसमयी दीर्घा लतेव वनवैणवी ॥ VI (ii) 160 14.

यावन्म्लायति नो कायलतिका कालभास्वता ।
भूतले पतितां तावदेनामुद्धृत्य धारय ॥

IV. 51. 3.

यावन्म्लायति नो कायन्तिका कालभास्वता ।
भूतले पतितां तावदेनामुद्धृत्य धारय ॥ P. 51. 3.

सुहृद

(३८)

अन्योन्यं साधयन्त्यर्थं सुस्निग्धाः सुहृदो यथा ।
पूर्वं दैवमनादृत्य पौरुषेण प्रयत्नतः ।। II. 2५.6५.

अन्योन्यं साधयन्त्यर्थं सुस्निग्धाः सुहृदो यथा ।

पूर्वं दैवमनादृत्य पौरुषेण प्रयत्नतः ।। V. २५.६५.

(৩৪)

~~[illegible]~~

[illegible]

व्याधिव्याधिमहावर्तगर्तसंसारवर्त्मनि ।
ममतोग्राघकूपे स्मिन्मा पतातापदायिनि ।। IV. 15. 46.

संशान्ताहंकृतेर्जन्तोर्भोगा रोगा महामते ।
न स्वदन्ते सुतृप्तस्य यथा प्रतिविषा रसाः ।। IV. 33. 68.

भूयो भूय इति ग्राम्याः पृष्टा गाधिद्विजन्मना ।
वनल्पस्मयसंरम्भमातैंनैव चिकित्सकाः ।। V.47.56

भूयो भूय इति ग्राम्याः पृष्टा गाधिद्विजन्मना ।
अनल्पस्मयसंरम्भमातैनैव चिकित्सकाः ॥ V. 47. 56.

त्वं तावद्दासराजानुग्रस्तचितो विचेतन: ।

किंचिच्चैषमहाव्याधिरिव न स्वस्थमागत: ।। V.49.37.

त्वं तावद्वासनाजालग्रस्तचित्तो विचेतनः ।

किंचिच्छेष महाव्याधिरिव न स्वस्थमागतः ॥ VI. 49.37.

महतां संगमेनार्तिः कस्य नाम न नश्यति ।

संदेहं तु <u>परामार्ति</u>माहुरार्तिविदो जनाः ।। V 58. 26.

परिस्फुरत्यपर्यन्ता हृदयोन्मूलनोद्यता ।
आक्रन्दकारिणी क्रूरा भावाभावविषूचिका ॥ V. 83.8.

वाणी -

महिला तव लीलाहं प्रात्नी सहधर्मिणी ।

वागर्थस्येव संपृक्ता हियता संश्लेषशालिनी॥

III. 58. 46.

-

ing in Kosas.

e word Penjusa meaning the

ब्रह्मण्यन्या भविष्यन्ति ब्राह्म्यो ब्रह्मपुरश्रियः ।
पुनस्ताश्च विनङ्क्ष्यन्ति भूत्वा भूत्वा यथा गिरः ।। IV.47.23.

ब्रह्मण्यन्या भविष्यन्ति ब्राह्म्यो ब्रह्मपुरश्रियः ।
पुनस्ताश्च विनङ्क्ष्यन्ति भूत्वा भूत्वा यथा गिरः ॥ IV.47.25.

बान्धवाक्रन्दसंरम्भकोलाहलगता गिरः ।
स्नेहभावविचारार्थं शृण्वन्तमिव यत्नतः ।।   ब. ५५.३२.

प्रतिध्वनि (Echo) अथवा ध्वनि .

उच्चारयन्नोङ्कारं च घण्टास्वनमिव क्रमात् ।
ॐकारस्य कलामात्रं पाश्चात्यं बालकोमलम् ।
नान्तरस्थो न बाह्यस्थो भावयन्परमे हृदि ॥ V. 5-8. ll

उद्भूत्पूरयन्नाशाः कल्पाभ्ररवमांसलः ।
अथ मध्याह्नशंङ्खानामब्धिघोषसमः स्वनः ॥ V.1.14.

महता तेन शब्देन तिरोधानां पुनेर्गिरः ।
ययुर्जलदनादेन कोकिलध्वनयो यथा ॥ V. 1. 15.

महता तेन शब्देन तिरोधानं मुनेर्गिरः ।

ययुर्जलदनादेन कोकिलध्वनयो यथा ॥ IV.1.15

परितोषी बभौ राजा जयतीति जनस्वनः ।
उदभूत्संप्रबुद्धानां विहगानामिवारवः ॥

V. 45. 33.

उदभूद्वन्दिवृन्दानां घनकोलाहलस्ततः ।
वेलाविलुलिताम्बूनामम्बुघोनामिव ध्वनिः ॥ II. 45. 34.

अयं सोहमिदं चित्तमित्याचर्योत्थया गिरा।
शब्दप्रतिश्रुत्काद्राविवालानि जृम्भते॥

VI (i) 11-55.

ratvānumeyaḥ --- Tarkabhāṣā, p.44,
Nirnayasagar Ed.

t, the argument did not originate with
as first advanced by Jayantabhaṭṭa in
(II.5). Says he :

asya dikkṛtasya viparyayaḥ /

रथ और सारथि:

'मनांसि क्षोभयत्येष पल्लवानीव मारुतः ।
वाहयत्यक्षपङ्क्तिं स्वामश्वानीमिव सारथिः ।। V.35.8

है दुःखातिसंदुक्के का नः दातिरुपस्थिता ।
रै विधुरिते भग्ने सारथैः केव खण्डना ।। V. 67. 5.

(१६२)

देहे दु:खातिसंदुग्धे का न: शान्तिरुपस्थिता ।
रथे विधुरिते भग्ने सारथे: केव खण्डना ।। V. 67.5.

रथस्तस्याश्चेर्जी वो जीव-
स्याहङ्कृती रथः। अहङ्-
कृते रथो बुद्धिस्ततो बुद्धे-
र्मनो रथः। . . . . .
6. (1) 31. 39-40.

(११)

कि अब त्रैमासिक के रूप में

रथस्त्वत्र स्मृतः प्राणः कल्प-
नामा मुनीश्वर। यत्र प्राणम-
स्तत्र मननम्परीतिष्ठति ॥

6. (i) 31. 43.

(११)

जो कि अब

रथस्त्वत्र स्मृतः प्राज्ञः कल्प-
नामा मुनीश्वरः । यत्र प्राणम-
रुत्तत्र मनन्म्परीतिश्रुति ॥
6. (i) 31. 43.

स्वयमाव

तदेतत्क्षालने साधो कः प्रवर्तेत दुर्मतिः ।
किं त्वेतत्तण्डुलेष्वेव तुषक चुकवत्स्थितम् ।। IV 54.35.

अस्मत्पित्रोरतीतानि पुत्रदाराण्यनेकशः ।
पत्रकोरकवृन्तानि लताविटपयोरिव ।। V 19.33

आत्मनात्मानमेवान्तः शान्तेनानुभवन्भवो ।

स्थितः सर्वेषु देहेषु तीक्ष्णात्वं मरिचेष्विव ।। V. 35.22.

मषीपिण्डे यथा कार्ष्ण्यं शैत्यं हिमकणे यथा ।
यथा पुष्पेषु सौगन्ध्यं देहे देहपतिस्तथा ।। V. 35. 26.

आत्मन्पुष्प इवामोदो भस्त्रापिण्ड इवानिल: ।
तिले तैलमिवास्मिस्त्वं सर्वत्र वपुषि स्थित: ।। V. 36 35

आत्मा नारायणश्चैव न भिन्नास्तिलतैलवत् ।
तथैव शीकन्यपटवत्कुसुमामोदवत्तथा ।। V. 43. 5.

(१५८)

आसूतामन्योन्यसुस्निग्धौ सुहृदौ वल्लभौ मिथः ।
तिलतैलवदाश्लिष्टौ तौ पुष्पामोदवत्स्थितौ ॥ V.65.24.

(6N

अन्तः सङ्गेन रहितो यद्वत्सलिलकाष्ठयोः ।
संबन्धस्तद्वदेवान्तरसङ्गो देहदेहिनोः ॥ V. 67. 19.

मनोहंकारयोरन्तर्द्वयोरेकतरक्षये ।

यथा शीतोष्णयोरैक्यं कथास्वपि न दृश्यते ।
जडप्रकाशयोः श्लेषो न तथात्मशरीरयोः ।। V. 71.32

मनोऽहंकारयोरन्तर्द्वयोरेकतरक्षये ।
क्षीणौ द्वै एव हि यथा पटशौक्ल्ये पटक्षये ।। V. 74.7.

मधु

दृक्दूताभिरुपानीतं दूराद्रूपमधु त्वया ।
पीयते स्वीकृतं शक्त्या नेत्रवातायनस्थया ।। D. 36.48

लिपिकर्मार्पित:

इति संचिन्त्य जनकस्तूष्णीमेव बभूव ह ।
शान्तचापलचेतस्त्वाल्लिपिकर्मार्पितोपमः ॥ V.10.18.

[illegible]

इति संचिन्त्य जनकस्तूष्णीमेव बभूव ह ।
शान्तचापलचेतस्त्वात्सिंषिक्षर्पितोपम: ।। V.10.18.

इति संचिन्त्य जनकस्तूष्णीमेव बभूव ह ।

शान्तचापलचेतस्त्वाल्लिपिकर्मार्पितोपमः ।। U 10.18.

अरम

(७)

भव्यो सि चेत्तदेतस्मात्सर्वमाप्नोषि निश्चयात् ।
नो चेतत्रहिप प्रोक्तं त्वयि भस्मनि हूयते ।। V.26.12.

स्फुरन्त्यसुरवीराणां गृहेष्वविरतानिलैः ।
धूसरा भस्मनो हारा धूपधूमभरा इव ।।   प. 31. ९.

म०३४

दीर्घसंसारमायेयं राम राजसतामसैः ।
धार्यते जन्तुभिर्नित्यं सुस्तम्भैरिव मण्डपः ॥ V.5.2.

दीर्घसंसारमायेयं राम राजसतामसैः ।
धार्यते जन्तुभिर्नित्यं सुस्तम्भैरिव मण्डपः ।। V.5.2.

শিলা

No. E-670/S.

TIFICATES

per in the Outer Cover marked B)

A.

er was kept under lock and key while in my
ne any copy of the same. The ...

पानीयममृतं धान्यं चेत:
स्मरति सर्वदा ।
निष्फलास्तस्य शापापदा:
शिलायामिव सायका: ॥
पा. १२. १७

commencement-time etc. is
the parts lose their identity in
ted after the properties of the
whole does differ, as a matter of

Karika (9.36).[2]

न विडयान्ते लोकेषु तं

पश्य धाताः । शीलानिव ।।

गा. १२.२८.

3. List of the

in Yogvasistha.

स्वप्नात्स्वप्नान्तरं तत्र तथा पश्यन्पुनः पुनः ।
मिथ्या घटेषु लुठति शिलेव शिखरच्युता ॥ IV. 18. 57.

(a)

इमा दृश्यदृशो राम नानाकारविकारदाः ।
नेह कान्ततया ज्ञेया दूरात्कुन्तशिला इव ॥ V. 29. 43.

इमा दृश्यदृशो राम नानाकारविकारदाः ।

नेह कान्ततया ज्ञेया दूराच्छैलशिला इव ।। V. 29.43.

इमा दृश्यदृशो राम नानाकारविकारदाः ।

नैह कान्ततया ज्ञेया दूराच्छैलशिला इव ।। V. 29.43.

कदोपशान्तमननो धरणीधरकन्दरे ।

प्रमेष्यामि शिलासाम्यं निर्विकल्पसमाधिना ।। V. 51.33.

अभ्रनीलांशुकच्छन्ना मुक्तारत्नविभूषणाः ।
शिलाः कनकसुन्दर्यो यत्र शृङ्गाभिसारिकाः ॥ V. 65. 16.

[illegible]: [illegible] : [illegible]: ||
[illegible]: |

[illegible]

[illegible]

[illegible] /

[illegible]

[illegible]

५०७१४६३६.

दूर से मानफनाती
से कोई संबंध नहीं
श्रोता एवं प्रेक्षक
कि वैदिक कवि

चिदर्णोदरे सन्ति समस्तानुभवार्णवः ।
शिलाः शैलोदर इव स्वच्छाः स्वात्मनि सात्त्विकाः ॥ VI (ii) 131.25

कोई संबंध नहीं रहता

उड्डीयमानमात्मानं शिलाः शैलस्थला निव ।
घनघुंघुमसारावानचक्रभ्रमणादि च ।। VI (ii) 145. 36.

सोऽभिप्रायासंभवात्प्राणपवनस्पन्दवर्जितः ।
प्रोन्मत्तपशुपूरेण शिलापूरेण तर्जितः ॥ VI (ii) 145.53

राक्षस

बद्धमस्मीति कलयन्भियातत्त्वं जहच्छनैः ।

अविद्यां जनयत्यन्तर्जगज्जड्गलराजसीम् ॥ IV 42. 33.

बद्धमस्मीति मनयद्विद्यातत्वं जहत्कनै: ।
अविद्यां जनयत्यन्तर्जगज्जड्गलरादासोप् ॥ IV. 43.33. ?

शीर्णा व्यपदेशेन विवेकश्रीर्विबोधिता ।
प्रबुद्धे भवतो शान्ते तमहंकारराक्षसम् ।। V. 35. 5-6.

शरीरिणा व्यपदेशेन विवेकश्रीर्विबोधिता ।

प्रबुद्धे भवतोशाने तमहंकाररराक्षसम् ।। V. 35.58.

क्रूरकर्मकरा कारां संगताशुभदायिनः ।
तस्माद्विशेषेण जना राक्षसादिव दुद्रुवुः ॥ V. 46. 27.

[illegible]

भोगान्विगर्हयेत्प्राज्ञः श्रेयोद्वारदृढार्गलान् ।
प्रौढायां भोगगर्हायां विचार उपजायते ॥ V. 24. 61.

उत्तस्थौ सा वतंसोत्थभृङ्गमण्डलमण्डिता ।
करिसेनेव सन्ध्याद्रावालोलकरपुष्करा ॥ V. 1. 23.

(A5)

नित्योदिताः समाः स्वस्थाः सुन्दर्यः सुभगोदयाः ।

ममैकात्ममतेर्नित्यं कान्ता हृदयवल्लभाः ।। V. 53. 80.

त्वादृशस्य तु दृष्ट्यैव दुक्ष्यता जायते मुधा ।
आलोक्य राजमहिषों यूचो मदमयों तथा ॥ V. 82.68.

चित्सदामात्रकेणालं संक्षोभो भवतां मिथः ।

तिष्ठति स्वैरमादित्ये दिनकार्यंवतामिव ।। V. 82.25.

पुर्यष्टकपुर्भूत्वा मस्त्राखमिव चानलः ।
भगवान्मुनिरप्येनं हृद्गतं मुनिनायकम् ।। V. 85. 16.

अशङ्कितनभः कोशपतिताकुन्नपूरवत् ।
नापतन्ति विकल्पौघाश्चिरं वैकल्यकारिणः ।। V. 83.17.

अन्त: सङ्गविहीनास्तु यथा स्त्रेहा दृषज्जले ।

तथासक्तमनोवृत्तौ बाह्यभोगानुभूतय: ।। V. 67. 18.

दृश्यते दृश्यते चैव रूपं सदसतोश्चलम् ।
तथैवेयमिह त्वेषा काले न्यूनातिरिक्तता ।। V 53.43.

समग्रसुखद:खाढ्यं व्यवहारमखण्डितम् ।

कुर्वन्कुलजनायत्तो भर्तृश्वशुरखेंदित: ।। V. 7 M. 87.

समग्रसुखदःसाद्ध्यं व्यवहारमखण्डितम् ।
कुर्वन्कुलजनायत्तो भर्तृश्वशुरखेदितः ।। V. 74.87.

पुरा कतिपयान्येव भुक्त्वा जन्मानि राघव ।

अस्मिन जन्मनि यो मुक्तस्तस्माद्राजससात्त्विकः ।। V.66

तस्मिन्नभ्युदिते सूर्ये त्रैलोक्यकमलाकराः ।
इमे विकासमायान्ति विलीयन्तेऽस्तमागते ॥ V 23.25.

अथ स्थितिप्रकरणादनन्तरमिदं शृणु ।
उपशमप्रकरणं ज्ञातं निर्वाणकारि यत् ॥ V. 1. 1.

इत्युक्त्वा विबुधांस्तत्र क्षीरोदार्णववीचिषु ।
अन्तर्धानं ययौ देवस्तटतापिच्छगुच्छवत् ॥ V. 33.6

प्राप्तो स्मि विततां भूमिमुन्नतां पारमार्थिकीम् ।
स्तुत्या प्रणात्या विज्ञस्या शमेन नियमेन च ।। V. 35.49.

प्रज्ञाविरहितं मूढमापदल्पापि बाधते ।

पैलवाचानिलकला सारहोनमिवोलपम् ।। V. १२.२१.

तत्रासिमुसलप्रासवज्रचक्रगदादयः ।
हेतयः कुण्ठतां यान्ति दृषदो वोत्पलाहतिः ॥ V. 23. 15.

[illegible] ॥
[illegible] ।

विलीनसर्वसंकल्पः शान्तसंदेहविभ्रमः ।
दर्पणकौतुकनोहारो जातो सि विगतज्वरः ॥ V-29.63.

अनादिमति नोरूपे सर्वगे विततात्मनि ।
आरोपयेत्कः कल्मामृग्वेदं व्योम्नि को लिखेत् ॥ V. 82.82

विश्रब्धास्तान्कथालापास्ता नो नास्त्येव चेष्टितम् ।
संस्मृत्य प्राक्तनं साधो हृष्यामि च पुनः पुनः ॥ V. 61. 27.

विश्रब्धास्तान्कथालापास्ता लीलास्तच्च चेष्टितम् ।
संस्मृत्य प्राक्तनं साधो हृष्यामि च पुनः पुनः ॥ V. 61.27.

एवं तत्वे परे शुद्धे धीरो विश्रान्तिमागतः ।
न शक्यते चालयितुं दैवैरपि सवासवैः ॥ V. 74.84.

([illegible])

8/1/57

उपमा

दन्तिदन्तविनिर्भिन्ना दरदा दलिताश्रयः।
नीता रक्तमहानद्या द्रुमाणां पल्लवा इव ॥

III 37.14.

ब्रह्मावत्सनका भीपैश्छ्रक्रैः कृता
गता महीम् ।
सह्याः क्रकचोत्कृत्ता वृक्षाः कुसुमिता इव ॥

III. 37. 37.

यथा नौयानसंरम्भे वृक्षपर्वतवेपनम् ।
यथा एवधातु संक्षोभे पूर्वपर्वतनर्तनम् ॥

III 41.52.

हा तात हेतयो लग्नास्तरुणी-
कबरीतृणे ।
ज्वलन्ति शुष्कपर्णौघा इव वीरानिलेरिताः ॥

III. 43. 31.

अन्तः पुराधिपाः सर्वे पिष्टाः

शत्रुभिरुद्धतैः।

प्रशाङ्किताभिपतितैर्वा तैरिव वरद्रुमाः॥

॥॥ 44.%.

प्रचण्डपवनोद्धूताः पुष्पाणीव
महातरोः।
अयः पिण्डादिवोत्तप्ताच्चाडितात्कण
पङ्क्तयः ॥

III 48.9.

सेनापति:
राजन् । मदीय: शुभचि
मदंगनालिंगनजं प्रमोदं भू

जगन्ति सुबहून्येव सँभवन्त्यणुकेऽपि च। *
कदलीपल्लवानीव सँनिवेशेन भूरिशः॥

III. 52. 19.

अप्रबुद्धधियः सिद्धलोकान्पुण्यवशोदितान् ।
****

न समर्थाः स्वदेहेन प्राप्तुं छाया इवातपान्

III 53.29.

यथा लतायाः पर्वाणि दीर्घाया मध्यमध्यतः।
तथा चेतनसत्ताया जन्मानि मरणानि च ॥

III. 54. 66.

...ilisers, the rota...
of soils and the modi...
relative benefits of ...
relative advanta...

स्यान्मे इत्येव संविश्य गुल्मवत्तत्स्वभावजम् ॥
वेत्ति चिंताविजृम्भोत्थं नान्यदत्रास्ति
कारणम् ॥

[I] 54.58.

Ghrini-III.9. it (

A ray

Cari.III.47,48. An ar

Cara.III

भ्रान्तिमात्रमसंख्येयं जगज्जीवकणोदरे ।
वटधानातरुमिव स्थितं को वा न पश्यति ॥
III 56. 22.

fruit. M.W.Lonly.

e, shrub, M.W.notes it to be a Vedic

मौनस्थां वामहस्तस्थवदनेन्दुतया नताम् ।
भूषणांशुलता पुष्पैः फुल्लामिव वनस्थलीम् ॥

III. 57.5.

यथा लोष्ठो लुठद्वृक्षं वक्षायित्वाशु

गच्छति ।

अज्ञानत्वेऽजपशवस्तथा

ह्यास्ति पुरादिकम् ॥

III . 57 . 41.

Yah samasadanaa

निर्जीवं पतितं भूमौ संशुष्कमिव पल्लवम् ।
काष्ठकुड्योपमो जातः शवस्तु हिमशीतलः ॥

III . 58 . 3 .

दृष्ट्वा सं[illegible]न्तयति नारद ।

स्फुरयामास षोडशानि रसवन्ति मृदूनि च।

~~कनकोज्जवलकान्ति~~

कनकोज्जवलकान्तीनि पल्लवानीव माधवः॥

III. 58. 40.

स्फुरयामास सोऽङ्गानि रसवन्ति मृदूनि च।
~~कनकोज्जवलकान्ति~~
कनकोज्जवलकान्तीनि पल्लवानीव माधवः॥

III. 58. 40.

uarter of an elephant

एतैर्नियत्यादि महाविलासै-
र्ब्रह्मैव विस्फूर्जति सर्वगात्मा।
तृणादिवल्ली तरु गुल्मजालैः
सतैव तोयस्य च थपन्तरस्था॥

III. 62. 33

प्रयतितार कयापि कल्या विकरोति

ान्तरं धर्मान्तरं वा गमयतीति नापलापमर्हति

। यदुच्यते तदपि नित्यं सत्यपि परिणामे

तत्र ब्रूमो नासौ कूटस्थ नित्यता भवति ।

वदेवावतिष्ठते यावत्कार्येषु घटादिष्वेकतमदाय

हि सा । न हि कार्ये नाम कारणं

तेजः कणत्वमादत्ते चित्तं तन्मात्रकल्पनात् ।
शनैः स्वस्मात्परिस्पन्दाद्बीजमङ्कुरता-
मिव ॥

III 64. 19.

चित्स्पन्दनं भवति कर्म तदेव दैवं ।
चित्तं तदेव भवतीह शुभाशुभादि ।
तस्माज्जगन्ति भुवनानि भवन्ति पूर्वं
भूत्वा निजाङ्कुरसुमानि
तरोरिवाद्यात् ॥

III 64. 31.

ा गुणा एव गुणाः सदा ।
य स्थिरं काव्यस्य धी चितम् ॥

ाषा दस्फूतिरलंकृतिः ।
ा नित्यं भवन्त्येव गुणा गुणाः ॥

यथा करतले बिल्वं यथा वा पर्वतः पुरः।
प्रत्यक्षमेव तस्यात्मतत्त्वं परमात्मनः॥

3.66.24

न शोभा जनयिष्यति ।
व हास्यायैवोपजायते ॥
च देशकाल के विपरीत हुआ तो वे प्रेक्षकों
। क्योंकि गले में मेखला और हाथ में नूपुर
र यया है ।
के प्रतिष्ठापक

अबोधकत्वात्त्वं हेतुर्यथा वृक्षसमुन्नतेः।
अकर्तापि तथा कर्ता चेतनाधिष्ठानात्स्थितेः

३.६८.२४.

singular. The whole o

the word 'tirtharaji'

In verse 63, line 2

drasta for it is co

other word with which

a scribal error for Dr

बीजमङ्कुरपत्रादि कुर्यात् यद्वत्फलं भवेत्।
नियमोगं चित्तं श्रीवादि कुर्यात् तद्वन्मको भवेत्।

3·67·30

scernible. The festival means
community while quite a different
unity. This unity in diversity
er significance. It can be apprehende
the development of this festival is

ब्रह्म सर्वं जगद्वस्तु पिण्डमेकमखण्डितम्
फलपत्रलता गुल्म पीठ बीजमिव स्थितम् ॥

III 67.36.

अस्ति कज्जलपङ्काद्रेरिवोग्रा शालभञ्जिका।
हिमाद्रेरुत्तरे पार्श्वे कर्कटी नाम राक्षसी॥

III 68. 2.

ty Mirror,Journal of the Banaras
a, 1955.

,Vol VIII,No:3 Nov-Dec,1955.

शीते कर्दमकौशस्था चिरकालमधोमुखी।
इच्छानुरूपमासाद्य कठुवारपदमुन्नता॥

3.10.75.

करता है- क्योंकि ये

रस को पीकर मनीषि

जाते और वहां जाकर

ऋग्वेद प

फिर से संकेत करता

प्र र

क्व किलाञ्जनशैलाभं वपुर्भासितदिक्तटम्।
क्व प्राचिकाखुरसमं सूचित्वं तृणपेलवम्॥

3.71.32

...पवत इति रुचिरतरं न
ज्वाला परिलोकान्परिदि
सद भवतदाशीतु ॥ ३२।१२
विशेषमधानमापर्वीयामी
वस्ति नवाहितादथैता: ।
पिबतीति निर्वापिम् । वशि

यया पूर्वं नियुक्तासि तन्व्या ऽनिर्दयरूपया।
नीडान्तर्दृढाता पुत्रि नृ हृद्धाम्नातया यया॥

III 75.12

... it up and
country which it had
taking his bath in a
takes possession of th
announces prize for th

यौगमेत्यासि भूपस्य तन्वान्तर्लीन
रूपिणी।

तयैव रससेकेन लतयेवाङ्कुरस्थितिः॥

III.75.13.

According t
the generosity of kin
day of the bright for
Balirej day. This Ba
Goverdhenotsava or th
the cowherds of

त्वादृशानां सहस्राणि मशकानामिवाचले।
अस्माकं धीरतातात्यान्यूढानि तृणपर्णवत्॥

III.78.24.

गया था । क्षेमेन्द्र ने
कर चुके थे। परन्तु ने औ
पर्यन्त ने उसकी नाट्य
आचार्य क्षेमेन्द्र ने औ
लिखा

लतागुल्मांकुरादीनां तात्पन्धानां तथैव च ।
अन्येषामप्यनध्यायमालोकः कद्वेवोत्तमः॥

III. 79. 7.

कल्पः कस्य निमेषस्य बीजयैवान्तरस्थितः।
कः प्रयोजनकर्तृत्वमप्येनाश्रित्य कारकः॥

III. 79. 22

power of Kala. Why the s
the moon shines for the n
moves for six months alon
another six months along
planets and stars move f
be completed as bef

चिदणोः परमस्यान्तः सदिवासदिवापि वा।
बीजेऽन्तर्द्रुमसत्तेव स्फुरतीदं जगत्स्थितम्

III. 40. 5.

the great thinker :

a dvyamika is exactl

The nature of a thi

meaning is that obj

niramsa) wholes, th

तथा रत्नानुलत्तावान् विशं
सतो गोपा स्वाति द्वनान्द
जगद्धानारणं काल
इत्या हो रत्नसारथिता ॥
गा. श्री. ५२

तथाप्याक्रान्तवान्विश्वं ज्ञातो गोपायति क्षणात् ।
जगद्धानाकणं बाल इवाहो घनमायितो ॥

III. ४१.४२.

सत्यं चिन्मयमेवेदं जगदित्येव विद्धलम्।
वसन्तरसमेव त्वं विद्धि पल्लवगुल्मकम्॥

III. 81. 45

meaning is not known to Monier

Improper to be approached.

.

r Williams notes it in Lexicons only.

arter of an elephant

निभेबकल्पावेतेन तुबेणात्रकेणाविव ।
वलिता वेबचेत्याभ्यामनुः स्वात्माङ्कं
क्रितः ॥

III · 81 · 54.

- : :

discussed as under:-

In verse 2, line 3,

अन्तर्गतजगज्जालोऽप्येवोऽणुः
साम्यमत्यजन् ।
स्थितोऽन्तस्थबृहद्वृक्षो बीजे भाण्डोदरे
यथा ॥

III ४।९५.

regular direction. Moniear
es it in lexicons only.

edic word.

young bud.

ed. Moniear Williams notes it in
nly.

प्रसुप्तवासनाजालजीवतागर्भपञ्जरम् ।
अधितिष्ठति बीजश्रीः सुप्तपत्रा यथा वटम् ॥ V 60.15.

स्वयमेव हि कालेन प्रबोधमयमेष्यति ।
बीजकोशात्स्वसंवित्या सुप्तमूर्तिरिवाङ्कुरः ।। VI 28.18

अथासावसुराघोश: कुर्वंस्त्रिभुवनेशताम् ।
कालेन सुषुवे पुत्रानङ्कुरानिव माधव: ।। V. 30. 5.

अत उत्तरमेतेन गर्भिता दनुजन्मना ।
न कर्तव्या प्रदग्धेन बीजेनेवाङ्कुरक्रिया ।। V. 33. 3.

बोधितो प्यसुराधीशैर्नाबुध्यत महामति: ।
अकाले बहुसेको पि बीजकोशादिवाङ्कुर: ।। V 37.4.

बोधितो प्यसुराघोशैर्नाबुध्यत महामतिः ।
अकाले बहुसेको पि बीजकोशादिवाङ्कुरः ॥ V. 37.4

प्रसूतमथ शैलेषु पुत्रान्निजकुलाङ्कुरान् ।
अत्यन्तविषमोदन्तान्खदिरः कण्टकानिव ।। VI. 45. 15.

भृष्टबीजोपमा भूयो जन्माङ्कुरविवर्जिता: ।
हृदि जीवद्विमुक्तानां शुद्धा भवति वासना ।। उ. ५२.१४.

(३५)

वसन्तं ततो ऽभ्येत्य पुनः रामं न जायते ।
क्षेत्रेष्वपि चिरं तिष्ठन्बीजं दग्धमिवाग्निना ।। IV. 48. 4.

बहिर्न किंचिदप्यस्ति स्वाधव्युर्वोदिगादिकम् ।
एतत्स्वचित एवास्ति पत्रपुंजमिवाङ्कुरे ॥ VI. 48. 49.

फलादि स्फारतामेति यथैव बहिरङ्कुरात् ।

बहिः प्रकटतां याति तथा पृथ्व्यादिचेतसः ॥ V. 48. 50.

फलादि स्फारतामेति यथैव बहिरङ्कुरात् ।
बहि: प्रकटतां याति तथा पृथ्व्यादिचेतस: ।। V 48. 50.

नास्य चेतसि सुस्फारे शरदम्बरनिर्मले ।

कोपादयः प्रजायन्ते नभसीव शश नवाङ्कुराः ॥ V. 77. 33

सम्यग्बोधवतामेषा वासनैव न वासना ।
ज्ञानाग्निदग्धा दग्धस्य कैव बीजस्य बीजता ॥ V.84.26.

अहो भगवतास्मकं प्रसादो दर्शितश्चिरात्।
दर्शनामृतसेकेन परिसिक्ताः सद्भावपरः ॥

VI (i) 16-10.

...this view and supports it thus:

pradipratyayodbhavah

...t kalastu caksusah

...adivat kasmanna grhyata iti cet,

...yanuyogarhah

...ri, Vol. I

स्निग्धवाग्मी रञ्जनः स्मितपूर्वाभिभाषणः।
करस्थबिल्वफलवत्तुलितजगत्त्रयः॥

VI (i) 17-2.

...saṁkalpamātrosau kālo hyātmani
...ati (6. 49. 4).
...l kālpe) vyasau ...

षट्पदश्रेणिनयना यस्याश्चस्तबकस्तनी।
विलासिनी शरीरार्धे लता चूततरोरिव॥

VI (i) 18-2.

एवं विपक्वगर्भास्ता नाभीकमलपल्लवे।
सुवते स्म ब्रह्माण्डान्यथ वल्लभ इवाङ्कुरान्॥

VI (i) 19-15

circle is equally uncausable,
tent, which means that it is timelessly
herefore, is possible only in the case
gent (Kādācitka), i.e. ...

। चि तोर्मे री च धी न तम

[illegible]

[illegible]

[illegible]

५° (१) ५६. ५

mode
In adv

(iii) Can yo
librar
tuent
secthe

I shall kee

यितोब्रह्मन्विचित्राणि शरीराणीह भूरिशः।
पत्राणीव तरोर्हेमन्ते के पुरादि क्रिछये वच॥

6.30.50

लोगों को आठ आठ से गि
यही कारण था कि १० है
में बहुत अधिक प्रिय हो ग
बहुत अधिक महत्व दिया
पूर्व १०८ लिखना मांगलि

नैव प्रवर्तते किञ्चिन्नेदं
किञ्चिन्निवर्तते । शान्तं सम-
समाभासं प्रथते स्वस्य कोशव-
वत् ।
6.(i).34.27.

विदार्य नखरैरिव ।
पलाशकुसुमैर् मे ॥
निर्जितः स्वेन ते जसा ।
स: कुन्द कुंगलैः ॥

मूलबीजम्महादेवैः पल्लवा-
नामिव द्रुमः । सर्वसत्वाभि-
धः सर्वः सर्वसंवेदनैक-
कृत् ॥
6.(i) 35.22

सके पांव महावर रंगों से प्रतीत होते हैं ।(पादा-
सचमुच कमल-केसर के समान है (पद्मकिंजल्कसन्निभा)
है कि ऐसी सौन्दर्य प्रतिमा को देख माधव की

एतमात्मानमालोक्य जराशो-
कभयापहम् । सम्भृष्टबीजव-
ज्जन्तुर्न भूयः परिरोहति ॥
6.(i).35.27.

भृत्या वसन्त

भृंग वृन्दा:

पुलकाभिवृत

मंजरीभि

वकुकामा

सोमार्कमस्तमित मानस-
मातं मेयं सद्यःप्रसूत-
शिशु वेदन वर्जितात्मा ।
परपन्प्रशान्त मतिचेतनचि-
तबीजं जीवन्मुक्तमपव एव
तिष्ठ ॥

भृत्या वसन्त
भृंग वृन्दा:
पुलकाभिवृता
मंजरीभिर्वि
पकुकामा

सोमार्कमस्तमित मानस-
मात मेयं सद्यःप्रसूत-
शिशु वेदन वर्द्धिताक्ष ।
परपदन्प्रशान्त मौनचेतनचि-
तबीज जीवन्मुक्तमपद एव
तिष्ठ ॥
6.(i) 31.63.

in Jambu-dvip

Varanasi where dwelt a

who was short of statur

a most voilent and pas

hu

अलं दूरगतास्तेषामङ्कुरा नभसो यथा ।
जगदात्मा च नास्त्येव यस्यैकं सर्वमस्ति च ।। VI (ii) 125.42

अथ तस्यानिलान्तस्थं चेतनं तत्प्रबुध्यत ।
कालानिलजलैर्भूमौ बीजमङ्कुरकृद्यथा ॥ V/ (ii) 136·18

भुतय:

अपरिज्ञातमेतं ते धर्मराजं त्रयो सुराः ।
न प्रणोर्मुर्विनाशाय सामान्यमिव किङ्करम् ॥ IV. 30. 9.

अपरिज्ञातमेतं ते धर्मराजं त्रयो सुरा: ।

न प्रणेमुर्विनाशाय सामान्यमिव किङ्करम् ।। IV. 309

[illegible]

संध्याभ्रलेशानुपयन्ति वाता

नमस्तले कोमलकम्पनेन ।

तृणाङ्गणे पुष्पविचित्रलेखा-

नुवासिते नृत्यवरा इवैते ॥ V (ii) 115 – 29

रजस्

ते वियुक्ता भविष्यन्ति मुक्तये नव्यबुद्धयः ।
रजः सत्वतमांसीव पदं प्राप्य यदृच्छया ॥ IV. 32.10.

• पुरा कतिपयान्येव भुक्त्वा जन्मानि राघव ।
अस्मिन् जन्मनि यो मुक्तस्तस्माद्राजससात्त्विकः ।। V. 6. 6.

कुट्टनं पर्वतादीनां प्रशान्ताङ्गारूपिणाम् ।
वातैः कुर्वन्त्यपदार्थानामसारं रजसाप्यव ।। VI (ii) 77. 27.

WORKERS /

ARTISANS